

# SPRÁVA O PLNENÍ ÚLOH KONZULÁRNEJ SLUŽBY SR V ROKU 2020

## 1. VÝCHODISKÁ HODNOTENIA

Činnosť konzulárnej služby SR bola v roku 2020 výrazne **determinovaná pandémiou COVID-19**. V konzulárnej praxi sa to prejavilo (i) sústredením personálnych i logistických kapacít v ústredí ministerstva i na zastupiteľských úradoch **na zabezpečovanie repatriácií (asistovaných návratov) cca 6 500 občanov SR zo zahraničia** najmä v období marec až jún 2020 v úzkej synergii s rezortným krízovým manažmentom a v spolupráci s inými členskými štátmi EÚ, (ii) obmedzením výkonu niektorých činností, najmä vo vízovej a pobytovej agende **v dôsledku zníženia mobility cudzincov a reštrikcií hraničného režimu SR**, (iii) prispôbením sa na pandemické podmienky a hygienické obmedzenia pri výkone vybraných činností, a to elimináciou osobného kontaktu s klientmi a **presmerovaním úkonov na poštový styk tam, kde to legislatíva umožňuje** (napríklad pri legalizačnej a matričnej agende) a (iv) **zvýšením informačnej činnosti** (prostredníctvom Konzulárneho informačného centra, pohotovostnej služby v mimopracovnom čase, konzulárneho odboru, odboru krízového manažmentu a zastupiteľských úradov v zahraničí) **v reakcii na výrazný nárast dožiadaní verejnosti k podmienkam cestovania počas pandémie COVID-19**.

Je potrebné zdôrazniť, že aj počas pandémie bola občanom SR **poskytovaná konzulárna ochrana v plnom rozsahu** v súlade s vnútroštátnou legislatívou a *acquis* EÚ. Možno konštatovať, že pri výkone konzulárnych činností a komunikácii s klientmi bol aj v roku 2020 kladený **vysoký dôraz na včasnosť, empatiu a profesionalitu poskytovaných služieb a zvyšovanie ich klientskeho štandardu**. Z konkrétnych „klientsky priateľských“ riešení možno osobitne zmieniť zavedenie (od 1. septembra 2020) bezhotovostných platieb prostredníctvom POS terminálu a softvérovej pokladne na legalizačnom úseku konzulárneho odboru. Konzulárna služba sa **prostredníctvom sociálnych sietí a elektronických médií ešte viac otvorila klientskej verejnosti**, osobitne v témach, ktoré bolo potrebné proaktívne komunikovať – cestovné odporúčania, hraničný režim a podmienky vstupu do SR a iných štátov, repatriácie a karanténne podmienky a pod. SR tiež **dôstojne obstála v schengenskom hodnotení vo vízovej oblasti** v podmienkach dvoch zastupiteľských úradov (veľvyslanectva v Minsku a generálneho konzulátu v Istanbule), identifikovaných Európskou komisiou.

Konzulárne orgány Slovenskej republiky v roku 2020 okrem iného:

- poskytli **pomoc v núdzi v 39 604 prípadoch** (v porovnaní s rokom 2019 nárast až o 33 510);
- odpovedali na **215 480 e-mailových dožiadaní** (nárast až o 114 058);
- vybavili prostredníctvom **Konzulárneho informačného centra 39 284 telefonických dožiadaní** (nárast až o 30 202);
- **osvedčili 42 287 listín**, kópií, podpisov a prekladov (pokles o 4 231);
- vybavili **14 465 žiadostí o vydanie cestovného pasu** (pokles o 1 963), **4 633 žiadostí o vydanie občianskeho preukazu** (nárast o 973), **376 žiadostí o vydanie vodičského preukazu** (pokles o 167) a **3 062 žiadostí o vydanie náhradného cestovného dokladu** (pokles o 1 609) občanom SR;
- zrealizovali **7 844 úkonov matričnej agendy** (pokles o 1 290);
- zaevidovali **4 681 osobných dokladov a vecí stratených** v zahraničí občanmi v SR (pokles o 670);

- riešili **2 164 prípadov štátnoobčianskej agendy** (pokles o 594);
- spracovali **1 381 žiadostí o Výpis z registra trestov** Generálnej prokuratúry SR (pokles o 347);
- zaregistrovali **1 378 oznámení o trestnej činnosti občanov SR** v zahraničí (pokles o 36);
- boli **konfrontované s 945 úmrtiami** slovenských občanov (nárast o 32);
- pomáhali **236 raneným a hospitalizovaným** občanom SR (pokles o 1 119);
- **zosobášili** v zahraničí **5 párov** (pokles o 23);
- vybavili **7 889 žiadostí o víza** (pokles o 24 145).

Z porovnania vyššie uvedených vybraných konzulárnych úkonov s predchádzajúcim rokom vyplýva, že **napriek pandémie COVID-19**, ktorá spôsobila výrazné obmedzenie mobility klientov (občanov SR i cudzincov), **nebol zaznamenaný významný pokles v počte jednotlivých konzulárnych podaní**. Prirodzene, zaznamenaný bol pokles úkonov, ktoré si vyžadovali osobnú prítomnosť klienta pri vybavení podania. Na druhej strane, v porovnaní s minulými rokmi, **výrazne sa zvýšil počet prípadov poskytovania pomoci v núdzi** predovšetkým v súvislosti s návratmi občanov SR do vlasti v období hraničných reštrikcií a zníženej cestovateľskej mobility. Tiež bol zaznamenaný **výrazný nárast počtu vybavených telefonických aj e-mailových dožiadaní**.

Správa o činnosti konzulárnej služby za rok 2020 sumarizuje výsledky dosiahnuté sieťou **74 konzulárnych pracovísk zastupiteľských úradov SR** (ďalej len „ZÚ“) a konzulárnym odborom MZVEZ SR (ďalej len „KONZ“) pri poskytovaní konzulárnej ochrany, asistencie, pomoci a služieb. Vzhľadom na skutočnosť, že ZÚ nemajú prístup k úplným informáciám o udalostiach, ktoré sa týkajú slovenských občanov v zahraničí (napr. presný počet hospitalizovaných osôb, úmrtí, odňatých detí, trestne stíhaných osôb a pod.), správa **obsahuje hodnotenie len tých údajov, o ktorých majú ZÚ a KONZ poznatky**.

Konzulárne úseky **74 ZÚ** boli v hodnotenom období obsadené celkovo **94 diplomatickými zamestnancami**, z toho **29 konzulmi „na plný úväzok“** a **65 zamestnancami s výkonom konzulárnej agendy v rámci ďalších kumulovaných funkcií** (zastupovanie vedúceho ZÚ, politická agenda, ekonomická diplomacia, hospodársko-finančná agenda, bezpečnostno-komunikačná agenda a pod.), z toho v 5-tich prípadoch priamo vedúcimi ZÚ (4 veľvyslancami a 1 generálnym konzulom). Do plnenia úloh konzulárnej služby boli zapojení aj **konzulárni úradníci** (tzn. administratívno-technickí zamestnanci, zmluvné sily a miestne sily) **v celkovom rozsahu 90,63 pracovných úväzkov**.

Súčasťou siete ZÚ SR, ktoré sa podieľajú na poskytovaní pomoci a služieb slovenským občanom v zahraničí, sú aj **konzulárne úrady vedené honorárnymi konzulárnymi úradníkmi** (ďalej len „HKÚ“). **K 31. decembru 2020 pôsobilo vo svete spolu 191 HKÚ**, z ktorých **cca 40% je poverených aj výkonom vybraných konzulárnych funkcií** (osvedčovaním podpisov a kópií a vydávaním náhradných cestovných dokladov). HKÚ tiež poskytujú súčinnosť veľvyslanectvám a generálnym konzulátom SR v oblasti konzulárnej asistencie občanom SR.

Hodnotený rok 2020 bol z pohľadu konzulárnej služby veľmi špecifickým vzhľadom na výzvy, ktoré vznikli v súvislosti s pandemiou ochorenia COVID-19. **Po prvýkrát v histórii slovenskej konzulárnej služby sme čelili krízovej situácii, ktorá nemala lokálny ale celosvetový charakter**. ZÚ rovnako ako ďalšie štátne inštitúcie museli prispôbiť svoju činnosť existujúcim hrozbám spôsobeným šírením vírusu SARS-CoV-2. Vzhľadom na postupné obmedzovanie cestovania, utlmovanie až pozastavenie medzinárodnej, predovšetkým leteckej, dopravy, bol už koncom februára 2020 **pozastavený výkon vízovej agendy na ZÚ**

v danom období epidemiologicky najviac postihnutých teritóriách (**ZÚ Peking, Šanghaj, Soul a Teherán**). Následne bol **obmedzený výkon konzulárnych funkcií na ZÚ Rím a Vatikán** a v polovici marca 2020 bolo **dočasne pozastavené vydávanie víz na všetkých zastupiteľských úradoch, okrem prípadov hodných osobitného zreteľa**. ZÚ však naďalej pri dodržiavaní prísnych hygienických opatrení poskytovali konzulárne služby klientom, predovšetkým občanom SR. Bol **obmedzený výkon tých činností, pri ktorých sa vyžaduje osobná účasť žiadateľa** na zastupiteľskom úrade. S prechodným ústupom pandémie v **letnom období začali ZÚ postupne obnovovať výkon konzulárnych činností**, vrátane niektorých činností v oblasti vízovej a pobytovej agendy.

V období prvej vlny pandémie po zavedení reštriktívnych podmienok na vstup či tranzit územím mnohých štátov, ako aj zásadnom obmedzovaní možností najmä leteckej dopravy, sa v zahraničí ocitli tisíce občanov SR, ktorí čelili problémom s návratom do vlasti. V tomto období, rovnako ako iné štáty, **SR pristúpila k zabezpečeniu repatriácií občanov** zo zahraničia, pričom v tomto procese zohrávala konzulárna služba, krízový manažment a predovšetkým konzulárne úseky ZÚ kľúčovú logistickú úlohu. **Hlavný nápor v tomto zmysle smeroval na ZÚ Londýn vzhľadom na vysoký počet občanov s pobytom na území Spojeného kráľovstva a na ZÚ v susedných štátoch, tzn. Prahe, Budapešti, Varšave, Krakove a Viedni, ktoré boli prirodzene najvyťaženejšími tranzitnými územiami pri návrate občanov do SR.**

V náročnom období repatriácií sa o to viac prejavila potreba zabezpečovať plynulé a kvalitné informovanie občanov o situácii v jednotlivých štátoch a možnostiach návratu do SR. Na tento účel boli **vo veľkom rozsahu využívané doplnkové formy konzulárnych služieb, hlavne činnosť Konzulárneho informačného centra** (ďalej len „KIC“) podporovaná krízovým manažmentom a informácie **publikované na webovom sídle rezortu**, ktoré boli pravidelne aktualizované. Počet dožiadaní, ktoré na jar 2020 smerovali na KIC, sa v porovnaní s porovnateľným obdobím roku 2019 **zvýšil viac ako štvornásobne**. V najviac frekventovanom období marec až jún 2020 počet vybavených telefonických dožiadaní klientov presiahol **4 800 mesačne**.

## **2. KONZULÁRNA OCHRANA OBČANOV SR**

Konzulárna ochrana je zákonom o zahraničnej službe definovaná ako súbor opatrení, úkonov a konaní, ktorými zastupiteľské úrady zabezpečujú **podporu, pomoc a ochranu v núdzi a v krízovej situácii**. Vysoký počet ciest našich občanov do zahraničia, spolu s početnou komunitou slovenských občanov žijúcou v rôznych štátoch sveta sa úmerne premieta do počtu žiadateľov o konzulárnu ochranu. V štandardných cestovateľských podmienkach, najviac prípadov konzulárnej ochrany evidujú ZÚ v období letnej a prípadne aj zimnej turistickej sezóny, kedy je prirodzene najvyšší počet občanov v zahraničí. Záujem o konzulárnu ochranu sa zvyšuje v prípadoch, kedy vznikajú vo svete krízové situácie spôsobené buď prírodnými katastrofami (zemetrasenia, výbuchy sopiek, požiare, povodne a pod.) alebo v posledných rokoch aj teroristickými činmi. Vo väčšine prípadov ide o lokálne udalosti.

V prvých týždňoch roka 2020 pokračovali **na území Austrálie rozsiahle požiare**, ktoré krajinu sužovali od záveru roka 2019. Požiare patrili k najväčším za posledné desaťročia a zničili rozľahlé územia, negatívne ovplyvnili kvalitu ovzdušia v obývaných zónach a ich následkom v niektorých mestách kvalita ovzdušia niekoľkokrát prekonalala mieru bezpečnú pre človeka. **ZÚ Canberra** monitoroval situáciu a operatívne poskytoval aktuálne informácie

občanom, ktorí plánovali cestovať do krajiny. V tejto súvislosti **nebol zaznamenaný žiaden prípad zranenia ani úmrtia občanov SR.**

Od začiatku roka 2020 sa lokálna epidémia spôsobená vírusom SARS-CoV-2 začala čoraz intenzívnejšie šíriť z územia Číny do ostatných štátov sveta, pričom dosiahla rozmery **globálnej pandémie ochorenia COVID-19.** Keďže následkom pandémie sa postupne zastavovala medzinárodná preprava a jednotlivé štáty sveta zatvárali hranice, tisíce občanov uviazli v zahraničí bez možnosti návratu do SR bežnými komerčnými dopravnými prostriedkami. Postupne sa takmer jedinou možnosťou pre návrat do SR stávali repatriácie občanov, ktoré boli koordinované rezortom zahraničia v spolupráci s príslušnými orgánmi SR. **V rámci ústredia MZVEZ SR bol koordinátorom repatriácií odbor krízového manažmentu, pričom konzulárny odbor v tomto kontexte zabezpečoval najmä podporné činnosti. Do organizácie repatriácií boli aktívne zapojené konzulárne (a nezriedka aj ďalšie) úseky mnohých ZÚ v zahraničí.**

**Prvá repatriácia** dvoch slovenských občanov z Číny bola realizovaná **1. februára 2020**, ešte pred vypuknutím pandémie COVID-19 v Európe, prostredníctvom spolupráce s Francúzskom a Českom. **Repatričný proces bol následne iniciovaný vyhlásením vlády SR z 15. marca 2020** na základe rapidne sa zhoršujúcej epidemiologickej situácie vo svete. V nadväznosti na to MZVEZ SR zorganizovalo **17. marca prvú repatriáciu autobusom na trase Zürich - Bratislava** a 19. marca z Talianska. **Prvý repatričný let do SR bol uskutočnený komerčnou spoločnosťou 20. marca zo Spojeného kráľovstva. Prvý mimoeurópsky repatričný let SR** (mimo teritória EÚ resp. Európskeho hospodárskeho priestoru) bol realizovaný **27. marca do/z USA.** V období marec až jún bolo zrealizovaných celkom **189 repatričných spojení autobusovou dopravou a 30 repatričných spojení leteckou dopravou.**

SR evidovala spolu **10 089 žiadostí občanov o repatriáciu do SR**, ktoré bolo **možné podať do 2. apríla 2020** (pozn.: *d'alsie žiadosti o repatriáciu boli posudzované individuálne v zmysle konzulárnej asistencie, tzv. asistovaných návratov*). Takmer polovica žiadateľov o repatriáciu do SR bola zo Spojeného kráľovstva, čomu zodpovedal aj počet vyslaných repatričných prostriedkov.

**Celkovo rezort diplomacie repatrioval 6 469 osôb zo 110 štátov a území**, z čoho 4 534 osôb bolo priamo repatriovaných prostredníctvom ministerstvom zabezpečených vozidiel alebo lietadiel a ďalších 1 935 osôb sa vrátilo domov s bezprostrednou asistenciou ZÚ. **MZVEZ SR pomohlo aj návratu 618 občanov iných členských štátov EÚ späť do vlasti a zároveň iné členské štáty EÚ pomohli návratu 631 občanov SR do vlasti.**

V zahraničí sa na repatriáciách slovenských občanov aktívne podieľala väčšina ZÚ, v najväčšej miere nasledovné:

**ZÚ Londýn** inicioval vytvorenie elektronickej registrácie, prostredníctvom ktorej bolo zaevidovaných spolu **4 300 žiadostí** o repatriáciu zo Spojeného kráľovstva do SR. Registrácia žiadateľov úzko súvisela so stanovením jasných kritérií, ktorých kategórií žiadateľov sa repatriácia primárne týka. Vyjasnenie jednotlivých aspektov procesu repatriácií umožnilo ZÚ Londýn repatriovať **1 547 občanov** (autobusmi a letecky). ZÚ Londýn veľmi citlivo vnímal obavy slovenskej komunity v Spojenom kráľovstve a veľmi podrobne skúmal jednotlivé situácie tak, aby práve najzraniteľnejší občania tvorili prioritnú skupinu pri repatriáciách.

**ZÚ Praha** notifikoval tranzit občanov SR (**5 009 tranzitných diplomatických nót**), prechod tzv. pendlerov (**122 nót**) a pracovníkov kritickej infraštruktúry (**58 nót**). ZÚ v tomto období vystavil **vyše 100 nót** pre repatriačné autobusy a vozidlá, ktoré kyvadlovo zabezpečovali dopravu slovenských občanov z letiska v Prahe na Slovensko, v čase, keď nebolo možné využiť verejnú dopravu. ZÚ tiež asistoval pri organizovaní repatriovaných občanov SR **16** bezplatnými leteckými špeciálmi MZV ČR zo 17 krajín sveta cez pražské letisko, **3** spoplatnenými komerčnými repatriačnými letmi organizovanými MZV ČR z 2 krajín, leteckým špeciálom Slovinska, pri repatriácii občanov SR, ktorí prileteli na pražské letisko štandardnými komerčnými letmi a tiež pri repatriácii občanov SR, ktorí žijú alebo pracujú v ČR repatriačným autobusom. ZÚ poskytoval súčinnosť pri spracovávaní a vydávaní nót (na povolenie výstupu z územia ČR za účelom cesty do SR) pre slovenské podnikateľské subjekty a cca **650** spolupracujúcich českých občanov, zabezpečujúcich **havarijný servis alebo riadny chod subjektov kritickej infraštruktúry na území SR**.

**ZÚ Budapešť repatrioval** z tranzitnej zóny budapeštianskeho letiska skupinovú aj individuálnu dopravu, vrátane nenahlásených príletov do tranzitnej zóny, **viac ako 200 občanov**, ktorým zároveň poskytol konzulárnu asistenciu pri následných tranzitoch repatriačnými autobusmi na hraničné priechody so SR. ZÚ tiež asistoval pri repatriačných letoch organizovaných maďarskou vládou, ktorými pricestovali slovenskí občania z krajín ako Izrael, Kanada, USA, Poľsko, Kambodža či Island.

**ZÚ Varšava** počas pandémie po uzatvorení spoločných hraníc úzko spolupracoval s poľskými inštitúciami a s leteckou spoločnosťou LOT, pričom poskytoval súčinnosť pri **388** mimoriadnych charterových **letoch**. ZÚ kontaktovali občania z celého sveta, ktorí prostredníctvom uvedenej možnosti plánovali návrat do SR cez Poľsko vrátane tranzitných prestupov.

**ZÚ Viedeň** aktívne asistoval pri **početných** repatriáciách občanov SR počas prvej vlny pandémie, predovšetkým pri návratoch cez viedenské letisko a pri cestných návratoch z Tirolska a priľahlých oblastí, ktoré boli v závere zimnej sezóny 2019/2020 úradne uzatvorené a zaradené do karantény. Z Tirolska sa podarilo zabezpečiť v spolupráci s lokálnymi úradmi organizovaný individuálny návrat občanov SR vracajúcich sa vlastnými osobnými automobilmi v počte **331 osôb** a autobusovej prepravy **164 osôb**.

**ZÚ Štokholm** poskytoval súčinnosť pri repatriačných letoch, ktorými bolo prepravených spolu **561 občanov SR** v spolupráci so slovenskou firmou S-BAU SR, ktorá na svoje náklady poskytla leteckú prepravu zo Štokholmu do SR. ZÚ zabezpečil návrat Slovákom, ktorí požiadali o repatriáciu z Nórska, Fínska a Dánska. V spolupráci so slovenskou firmou SKANSKA sa uskutočnila bezodplatná repatriácia **22 občanov SR** z Malmö do Bratislavy.

**ZÚ Madrid** bol súčinný pri repatriáciách **239 občanov SR** repatriačnými letmi a autobusovou prepravou z Barcelony, Madridu a Malagy, Kanárskych ostrovov a Malorky, ako aj pri repatriácii **53 občanov SR** z Maroka v úzkej spolupráci so zastupiteľskými úradmi Česka, Poľska, Rakúska a Holandska.

**ZÚ Berlín a GK Mníchov** počas prvej vlny pandémie repatriovali **215 osôb**, z toho ZÚ Berlín 160 osôb a GK Mníchov 55 osôb. Repatriácia bola zabezpečovaná autobusmi v dvoch turnusoch.

**ZÚ Dublin** počas štyroch repatriačných letov organizovaných s odletom z Dublinu **celkovo repatrioval 165 osôb** z evidovaných 243 osôb. Prvý let sa uskutočnil 30. marca 2020

vládnym špeciálom Leteckého útvaru MV SR. Ďalšie tri lety boli zorganizované v spolupráci s Generálnym štábom Ministerstva obrany SR.

**ZÚ Haag** bol súčinný pri 2 hromadných repatriáciách občanov štyrmi autobusmi a pomohol repatriovať **150 osôb**. ZÚ poskytol asistenciu **40 študentom**, vládnym štipendistom SR, ktorí absolvovali študijný pobyt v Havane, pri hľadaní alternatívnej dopravy z Amsterdamu do vlasti.

**ZÚ Bern** v období marec/apríl asistoval pri vypravení troch repatričných autobusov z Zürichu, ktorými sa do vlasti vrátilo **142 občanov SR**. ZÚ asistoval ďalším **6 občanom SR** pri prilete repatričnými letmi do Zürichu. Išlo o 3 maloletých z Indie a 3 rehoľné sestry z Hondurasu.

**ZÚ Helsinky** zabezpečoval súčinnosť pri repatriácii **138 občanov SR** žijúcich alebo pracujúcich vo Fínsku a Estónsku špeciálnymi letmi z Helsínk, južného Fínska a Štokholmu.

**ZÚ Buenos Aires** v priebehu ôsmich mesiacov repatrioval z Argentíny a štátov svojej priakreditácie spolu **132 občanov**.

**ZÚ Paríž** bol súčinný pri realizácii **128 žiadostí** o repatriáciu do SR. Tiež bol aktívne súčinný pri realizácii troch repatriácií občanov SR z Paríža do vlasti, dvoch repatriácií uskutočnených v spolupráci so ZÚ Madrid a ZÚ Londýn a repatriácií v spolupráci s Krízovým a podporným centrom Ministerstva Európy a zahraničných vecí FR.

**ZÚ Rím** v období prvej vlny ZÚ aktívne spolupracoval pri repatriácii občanov do SR. Celkovo boli realizované v spolupráci so ZÚ **štyri repatričné autobusy so 124 občanmi SR**.

**ZÚ Oslo** asistoval pri organizovaných repatriáciách z Nórska celkovo **118 občanov SR**, 7 občanov Česka a 2 občanov Maďarska. Z Islandu bolo za asistencie ZÚ repatriovaných organizovane celkovo **13 občanov SR**.

**ZÚ Nairobi** spolupracoval pri zabezpečení humanitárnej pomoci pre Keňu, pričom vládny špeciál bol na spiatočnej ceste využitý na repatriáciu **40 občanov SR** a iných členských štátov EÚ. V rámci individuálnych návratov ZÚ asistoval celkom **83 občanom** z Kene a ďalších 5 krajín akreditácie.

**ZÚ Washington a GK New York** aktívne spolupracovali **pri repatriáčnom lete z Washingtonu, D. C. do Bratislavy** a pri repatričných letoch organizovaných maďarskou vládou. Ďalej sa využitím linkových letov sa vďaka pomoci ZÚ/GK vrátilo do SR **individuálne 54 študentov a 62 študentov** bolo repatriovaných komerčnými charterovými letmi.

**ZÚ Dillí** pomáhal pri repatriácii **100 občanov SR**, z toho 14 občanov SR zo štátov svojej priakreditácie.

**ZÚ Mexiko** bol súčinný pri **85 repatriáciách**, a to aj občanov SR z priakreditovaných štátov Strednej Ameriky.

Repatriácie ako inštitút konzulárnej ochrany občanov SR preverili aj mechanizmus operatívnej súčinnosti v rámci skupiny viacerých ZÚ SR, pričom sa takto z priestoru juhovýchodnej Európy koordinovaným postupom **ZÚ Budapešť, Bukurešť, Belehrad, Sofia, Skopje a Atény** podarilo cestným tranzitom repatriovať **više 200 občanov SR**.

## 2.1. Nefinančná pomoc v núdzi

Nefinančná konzulárna pomoc predstavuje komplex opatrení, ktoré ZÚ zabezpečujú na prekonanie núdzového stavu, v ktorom sa občania SR ocitnú v zahraničí. Takmer všetky žiadosti našich občanov o poskytnutie pomoci spadali do tejto kategórie konzulárnej asistencie. **V roku 2020 poskytovalo nefinančnú pomoc 52 ZÚ v 39 604 prípadoch** (v roku 2019 išlo o 6 089 prípadov, v roku 2018 išlo o 5 490 prípadov poskytnutej nefinančnej pomoci). **Najvyšší počet prípadov poskytnutia nefinančnej pomoci v núdzi zaznamenali ZÚ Praha (9 225), Haag (5 967), Budapešť (4 958), Berlín (3 544), Záhreb (2 462), Bern (2 093), Paríž (1 238), GK Krakov (1 142), Washington (1 100) a Ľubľana (768).** **Výrazný nárast prípadov poskytovanej nefinančnej pomoci bol zaznamenaný od marca 2020 v súvislosti so šírením pandémie COVID-19 a s návratmi občanov SR do vlasti.**

Aj v roku 2020 sa časť slovenských občanov dožadovala zabezpečenia intervencie v prípadoch, ktoré boli mimo zákonných kompetencií konzulárnej služby (napr. pomoc vodičom kamiónov pri vybavovaní oslobodenia od pokút za dopravné priestupky, riešenie krádeží, úhrada nákladov za poskytnuté zdravotnícke služby a pod.).

## 2.2. Finančná pomoc v núdzi

**V roku 2020 bola poskytnutá návratná finančná pomoc v núdzi 32 občanom SR, a to 28 zo strany ZÚ Washington, 2 zo strany ZÚ Brusel a 2 zo strany ZÚ Paríž** (v roku 2019 poskytli finančnú pomoc 5 občanom SR ZÚ Londýn, GK Krakov a ZÚ Belehrad). Išlo o prípady, **v ktorých nebolo možné zabezpečiť finančné prostriedky na návrat do SR** využitím medzinárodného finančného transferu.

Po vypuknutí pandémie COVID-19 **ZÚ Washington** riešil repatriácie **28** občanov SR z USA formou poskytnutia konzulárnej ochrany (úhrada leteniek, ktoré boli následne refundované klientami) v spolupráci s príslušnými útvarmi rezortu MZVEZ SR. Občania SR boli repatriovaní charterovými repatriáčnymi letmi, ktoré organizovalo MZV Maďarska a spoločnosť Wizzair.

Prevažná väčšina občanov SR, ktorá sa v zahraničí dostane do finančnej tiesne, však dokáže vyriešiť svoju situáciu prostredníctvom peňažných ústavov alebo spoločností poskytujúcich služby finančného transferu (napr. Western Union).

## 2.3. Ochrana práv maloletých v zahraničí

Úloha ZÚ pri ochrane práv maloletých spočíva predovšetkým v súčinnosti a sprostredkovaní dožiadaní slovenských súdov, Centra pre medzinárodnoprávnú ochranu detí a mládeže (ďalej len „CIPC“) a ďalších slovenských orgánov vo vzťahu k príslušným úradom štátov pôsobnosti ZÚ. Vzhľadom na komplikovaný právny, politický a sociálny rozmer ochrany práv maloletých, ako aj mediálnu exponovanosť témy (osobitne v prípadoch tzv. rodičovských cezhraničných únosov detí) je **táto oblasť činnosti konzulárnej služby jednou z najcitlivejších a najkomplikovanejších agend.**

Miera zapojenia ZÚ do riešenia takýchto prípadov závisí od toho, či krajina pôsobnosti ZÚ je zmluvnou stranou Haagskych dohovorov o právnej ochrane maloletých (Dohovor o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa, Dohovor o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí a Dohovor o medzinárodnom vymáhaní výživného na deti a iných

členov rodiny). **V signatárskych štátoch Haagskych dohovorov preberá kompetencie v riešení prípadu partnerský orgán CIPC, ktorému ZÚ poskytujú súčinnosť. V štátoch, ktoré nie sú zmluvnými stranami zmienovaných dohovorov, prípady ochrany maloletých riešia ZÚ a konzulárny odbor v úzkej súčinnosti s CIPC.** V tomto kontexte je potrebné uviesť, že výber práva v oblasti ochrany maloletých bol v signatárskych krajinách Haagskych dohovorov ustanovený ako právo obvyklého pobytu dieťaťa, čo limituje reálne možnosti zastupiteľských úradov.

Základný postup ZÚ v prípade výkonu agendy ochrany práv maloletých je upravený v príslušných článkoch Smernice č. 46 zo dňa 25. júla 2019 Konzulárna smernica (ďalej len „konzulárna smernica“). Tento však nemôže byť explicitne ustanovený nakoľko každý prípad je iný a pri poskytovaní asistencie je potrebné vychádzať zo znalostí teritória a prispôbovať úkony konkrétnym podmienkam v krajine, najmä právnemu poriadku a kultúrnym zvyklostiam. V opačnom prípade by boli úkony kontraproduktívne a nepomohli by k riešeniu veci. **Úkony konzulárnej služby ZÚ sú vždy vykonávané s cieľom naplnenia najlepšieho záujmu dieťaťa.**

Najčastejšími prípadmi asistencie ZÚ sú prípady **odobratia detí zo starostlivosti rodičov** orgánmi sociálnej kurately v zahraničí **a neoprávnené premiestnenie dieťaťa jedným z rodičov do zahraničia**, tzv. rodičovské únosy.

V priebehu roka 2020 asistovali pri výkone agendy ochrany práv maloletých zastupiteľské úrady v celkovo **215** prípadoch. Ide o ZÚ Atény (1), ZÚ Belehrad (1), ZÚ Berlín (1), ZÚ Bern (5), ZÚ Dublin (5), ZÚ Helsinky (1), ZÚ Jakarta (1), ZÚ Káhira (2), GK Krakov (1), ZÚ Londýn (31), ZÚ Madrid (6), ZÚ Mexiko (1), ZÚ Minsk (1), GK Mníchov (7), ZÚ Moskva (1), GK New York spolu so ZÚ Washington (1), ZÚ Nikózia (1), ZÚ Oslo (2), ZÚ Paríž (2), ZÚ Praha (49), ZÚ Rím (2), ZÚ Sofia (1), ZÚ Štokholm (1) a ZÚ Viedeň (90).

Medzi úspešne ukončené v roku 2020 patria prípady, na riešení ktorých participovali ZÚ Káhira, Londýn a Washington.

**ZÚ Káhira** úspešne ukončil konzulárny prípad slovenskej občianky a jej maloletej dcéry. Obe občianky SR, ktoré boli zadržované rodinnými príslušníkmi manžela/otca v Káhire, sa za asistencie ZÚ **vrátili do SR v decembri 2020.**

**ZÚ Londýn** bol v trvalom a pravidelnom kontakte s rodičmi maloletých detí, ktoré boli rodičom odobraté sociálnym úradom v Spojenom kráľovstve. Zástupca ZÚ sa zúčastnil na súdnom pojednávaní na Najvyššom súde – Senát pre rodinné záležitosti v Chester v súvislosti so žiadosťou CIPC o presun jurisdikcie na Slovensko. **V uvedenom prípade príslušný súd rozhodol o presune maloletých detí zo Spojeného kráľovstva na Slovensko. V súčasnosti sa maloleté deti zdržiavajú v SR.**

**ZÚ Washington, GK New York a HKÚ Chicago** poskytovali intenzívnu súčinnosť v návratovom konaní dvoch maloletých občanov SR, ktorí boli ich otcom neoprávnené premiestnení do USA ešte v októbri 2019. Prípad, ktorý bol v SR výrazne medializovaný, bol vyriešený rozhodnutím amerického súdu o návrate maloletých osôb do miesta ich obvyklého pobytu v SR. **Návrat sa uskutočnil v júli 2020.**



## 2.4. Odobratie maloletých rodičom rozhodnutím úradov cudzích štátov

V hodnotenom období ZÚ zaregistrovali **65** prípadov odobratia maloletých ich rodičom rozhodnutím príslušných orgánov štátov akreditácie. Najviac prípadov už tradične evidoval **ZÚ Londýn (31), ďalej ZÚ Viedeň (22)**, Mníchov (7), Budapešť (3) a Štokholm (2).

## 2.5. Obete obchodovania s ľuďmi

Na základe vypracovanej metodiky „**Postup zastupiteľských úradov Slovenskej republiky pri realizovaní pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi**“, určenej pre zamestnancov konzulárnej služby v zahraničí za účelom zabezpečenia jednotného postupu pri realizácii asistovaných dobrovoľných návratov, spolupracujú ZÚ v zahraničí so Slovenskou katolíckou charitou. Táto zabezpečuje službu prednávratovej asistencie a asistovaných dobrovoľných návratov pre gestora problematiky, ktorým je Ministerstvo vnútra SR, na základe zmluvy o poskytovaní služieb.

Postup zastupiteľských úradov v prípade podozrenia na obchodovanie s ľuďmi je zaradený aj do vzdelávacích aktivít konzulov pripravujúcich sa na vyslanie v zahraničí v predvýjazdovej konzulárnej príprave ako samostatná tematika.

V roku 2020 bola služba prednávratovej asistencie v prípade podozrenia z obchodovania s ľuďmi poskytnutá **v 7 prípadoch**.

## 2.6. Účelové sobáše

Hoci v hodnotenom období **neboli oficiálne potvrdené informácie** o tomto negatívnom spoločenskom fenoméne, **na možné podozrenia na účelové manželstvá opakovane upozorňoval ZÚ Nikózia**, ktorý informoval o prípadoch občanok SR zo slabších sociálnych vrstiev, ktoré po krátkej známosti na sociálnej sieti prichádzali na Cyprus s cieľom uzavrieť manželstvo s občanmi Pakistanu a Indie.

## 2.7. Trestná činnosť občanov SR

Viedenský dohovor o konzulárnych stykoch upravuje **právo cudzinca zadržaného v zahraničí na kontakt so svojím ZÚ**. Príslušné orgány štátu, v ktorom bol cudzinec zadržaný, môžu informovať o prípadoch zatknutia alebo iného obmedzenia jeho osobnej slobody, **len ak o to sám občan požiada**. Keďže ZÚ z uvedených dôvodov nedostávajú všetky informácie o trestnej činnosti občanov v zahraničí, údaje o skutočnostiach súvisiacich s ich trestnou činnosťou sú v tejto správe len čiastkové. Viaceré ZÚ konštatovali, že v súvislosti s pandemickou situáciou vo svete nebolo možné vykonať všetky návštevy slovenských občanov zadržaných, prípadne väznených v zahraničí.

**V roku 2020 boli ZÚ informované o 1 378 prípadoch trestnej činnosti či podozreniach zo spáchania trestnej činnosti občanmi SR v zahraničí** (1 414 v roku 2019, 2 579 v roku 2018, 2 646 v roku 2017). Oproti predchádzajúcemu roku ide o minimálne zníženie, avšak zostáva poznatok, že nie o všetkých trestných činoch či podozreniach sú slovenské úrady informované, a preto môže byť štatistický údaj skreslený. **ZÚ Londýn bol vyrozumený o trestnej činnosti až v 693 prípadoch slovenských občanov** (rok predtým 655), ZÚ Praha o 155 (157 v roku 2019), ZÚ Budapešť o 98 (100 v roku 2019), len **v prípade ZÚ Rím, ktorý bol informovaný v 98 prípadoch, bol zaznamenaný nárast až o 490 %** (20

v roku 2019). V roku 2020 neevidovalo až 36 ZÚ v krajinách svojej akreditácie žiadny prípad trestného stíhania našich občanov.

## 2.8. Zranenia, úrazy a hospitalizácie

V roku 2020 informovali ZÚ celkom o **236 prípadoch zranení a hospitalizácií slovenských občanov v zahraničí, čo predstavuje v porovnaní s predchádzajúcim rokom markantný pokles až o 83 %** (1 355 v roku 2019). V predchádzajúcich obdobiach sa táto agenda najčastejšie vyskytovala v konzulárnej agende ZÚ Ankara ako obľúbenej turistickej destinácie slovenských občanov, ktorých počet navštevujúcich Turecko vzhľadom na výskyt COVID-19 rapídne klesol, resp. bol minimálny. V poradí ďalšími ZÚ zostávajúcimi na približne rovnakej úrovni v porovnaní s predchádzajúcim rokom sú ZÚ Praha (83) a Budapešť (31), len na ZÚ Londýn sa znížil počet skoro o polovicu a to na 6 prípadov (v roku 2019 bolo 13).

**Viacere ZÚ dlhodobo kriticky hodnotia spoluprácu s poisťovňami pri riešení prípadov hospitalizácie a úmrtí občanov SR, a to aj napriek skutočnosti, že občania mali uzatvorené cestovné poistenie.**

Údaje o počte zranených a hospitalizovaných osôb nie sú úplné, pretože orgány prijímajúcich štátov poskytujú diplomatickým a konzulárnym úradom cudzích krajín informácie len sporadicky, často si dotknuté osoby výslovne neželajú informovať príbuzných alebo tak urobia sami.

## 2.9. Úmrtia

**ZÚ informovali v roku 2020 o úmrtí 945 občanov SR** (913 v roku 2018). Počet úmrtí občanov SR v zahraničí bol približne na tej istej úrovni ako v roku 2019. **Z uvedeného počtu informoval ZÚ Praha o 680 úmrtiach**, Londýn o 57. Na území NSR (ZÚ Berlín a GK Mníchov) boli úrady informované o 44 úmrtiach. Nasledujú ZÚ Viedeň (30), Bern (20).

V tejto súvislosti je potrebné konštatovať, že **vo väčšine prípadov nešlo o úmrtie turistov zo SR** cestujúcich do zahraničia krátkodobo (napr. za účelom turistiky), **ale o občanov SR s dlhodobým či trvalým pobytom v zahraničí**, týka sa to najmä úmrtí na území Česka evidovaných ZÚ Praha.

V prípade získania informácie o úmrtí je úlohou konzulárnej služby vyrozumieť o tejto udalosti príbuzných či blízke osoby a informovať ich o skutočnostiach nevyhnutných na prepravu telesných pozostatkov do SR, či zabezpečenie pohrebu zosnulého občana v štáte, v ktorom zomrel. V niektorých prípadoch, pokiaľ občan SR zomrel na území štátu, ktorý nie je signatárom dohovoru o preprave tiel zosnulých, vystavuje ZÚ sprievodný list na prepravu telesných pozostatkov. **V roku 2020 boli sprievodné listy vystavované na 9-tich ZÚ v zahraničí v počte 60 kusov**, najviac na ZÚ Londýn (45).

## 3. KONZULÁRNE FUNKCIE

### 3.1. Osvedčovanie písomností, podpisov a prekladov

Najčastejšie požadovaným konzulárnym úkonom poskytovaným konzulárnymi úsekmi jednotlivých zastupiteľských úradov bolo v roku 2020 **osvedčovanie listín, podpisov, kópií a**

**prekladov.** Možno konštatovať, že na zabezpečovaní tejto agendy sa v rôznom rozsahu podieľali všetky ZÚ poverené výkonom konzulárnych funkcií. Aj napriek rôznym opatreniam na obmedzenie mobility obyvateľov a kontaktov v súvislosti so šírením ochorenia COVID-19 v jednotlivých krajinách v roku 2020 vykonali ZÚ **spolu 39 581** osvedčovacích úkonov (v roku 2019 ZÚ vykonali 46 518 osvedčovacích úkonov, v roku 2018 to bolo 44 029).

**Najvyšší podiel** na počte vykonaných osvedčení podpisov a kópií listín (nepočítajúc osvedčovanie prekladov a vyššie overenie listín) **mali v roku 2020 ZÚ Londýn (3 130), Hanoj (2 735), Moskva (2 273), Kyjev (2 003), Bern (1 359), Dublin (1 186) a Budapešť (1 036).** V agende vyššieho overovania (superlegalizácie) vykonali najviac úkonov **ZÚ Hanoj (3 274), Teherán (604) a Bangkok (507).**

Ako jedna z priamych služieb poskytovaných verejnosti na MZVEZ SR je výkon osvedčovacej agendy. Legalizačné pracovisko konzulárneho odboru vykonáva v zmysle platných právnych predpisov vyššie overenie slovenských verejných listín, listín vydaných zastupiteľskými úradmi iných krajín akreditovanými pre SR a poskytuje informácie k postupu vyššieho overenia listín na použitie v zahraničí. V roku 2020 prijalo toto pracovisko **2 706 žiadostí o vykonanie vyššieho overenia listín** vydaných inštitúciami SR na použitie v zahraničí a listín vydaných zastupiteľskými úradmi akreditovanými v SR. V dôsledku opatrení prijatých na zabránenie šírenia COVID-19 (obmedzenie úradných hodín, dočasné prerušenie poskytovania služieb) bol v porovnaní s rokom 2019 zaznamenaný **pokles osvedčovacích úkonov o 1 254.**

Z prijatých žiadostí bolo **888 listín osvedčených apostilom** na použitie v krajinách, ktoré sú zmluvnými štátmi Dohovoru o zrušení požiadavky vyššieho overenia zahraničných verejných listín. V porovnaní s rokom 2019 nastal pokles o 66 úkonov pravdepodobne v dôsledku uplatňovania nariadenia EP a Rady (EÚ) 2016/1191 o podporovaní voľného pohybu občanov prostredníctvom zjednodušenia požiadaviek na predkladanie určitých verejných listín v Európskej únii a o zmene nariadenia (EÚ) č. 1024/2012, ktorým sa odstránila administratívna záťaž pre žiadateľov ako aj v dôsledku pandémie COVID-19. V roku 2020 bolo na konzulárnom odbore vybavených **84 žiadostí o vyššie overenie výpisu z registra trestov,** podaných prostredníctvom ZÚ.

V zmysle sadzobníka konzulárnych poplatkov, ktorý je prílohou zákona č. 145/1995 o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov, je výška poplatku za každý úkon vykonaný **na legalizačnom pracovisku konzulárneho odboru 20,- EUR** uhrádzaný formou potvrdenia o úhrade správneho poplatku (tzv. e-kolok). Celková suma vybratých poplatkov v roku 2020 bola **52 660,- EUR.**

Od 9. septembra 2020 je na legalizačnom pracovisku konzulárneho odboru MZVEZ SR možné uhradiť správny poplatok **aj platobnou kartou** v platobnom systéme eKolok. **Ministerstvo takto rozšírilo služby poskytované klientskej verejnosti o možnosť bezkontaktnéj úhrady správneho poplatku priamo pri osvedčovacom úkone,** ktorú do konca roku 2020 využilo **cca 30 % klientov** legalizačného pracoviska.

### **3.2. Cestovné doklady, občianske preukazy, vodičské preukazy a náhradné cestovné doklady**

Vybavovanie žiadostí o vydanie osobných dokladov (cestovných pasov, občianskych preukazov, vodičských preukazov a náhradných cestovných dokladov) **patrí dlhodobo medzi najžiadanejšie druhy konzulárnych služieb poskytovaných na ZÚ.** Kým v roku 2005

predstavoval objem žiadostí o vystavenie dokladov predložených na všetkých ZÚ SR úhrne 9 875 podaní a nasledujúcich 5 rokov narastal len pozvoľna (10 952 v roku 2010), v ostatných 10 rokoch nastal **výrazný nárast podaní v tejto agende**, kedy počet žiadateľov stúpol o viac ako dvojnásobok (22 064 žiadostí v roku 2018, 25 302 v roku 2019). Pandémia ochorenia COVID-19 a prijaté opatrenia na zamedzenie jeho šírenia mali vplyv na pokles objemu prijatých žiadostí o osobné doklady. **ZÚ v roku 2020 prijali spolu 22 536 žiadostí.**

Predovšetkým pasová agenda patrí medzi najobjemnejšie konzulárne agendy väčšiny ZÚ. **V roku 2020 požiadalo prostredníctvom ZÚ o vystavenie cestovného pasu celkom 14 465 klientov** (16 428 v roku 2019, 13 856 v roku 2018, 15 384 v roku 2017, 14 695 v roku 2016). Už niekoľko rokov sa **najviac žiadateľov** o pasy obracia striedavo **na ZÚ Londýn (3 581) a Praha (2 188)**. V Spojenom kráľovstve i Česku žijú početné komunity občanov SR, pričom v prvom prípade **nárast počtu žiadostí o vydanie cestovného pasu súvisel najmä s brexitom a potrebou občanov vybaviť si pobytové povolenie v Spojenom kráľovstve**. V roku 2020 tieto dva ZÚ spracovali žiadosti **5 769 občanov, čo je cca 40 % z celkového počtu** žiadostí. Taktiež ZÚ Tel Aviv patril v roku 2020 počtom 924 spracovaných žiadostí k popredným spracovateľom tejto agendy. Vysoký počet žiadostí vybavovali tiež GK Mníchov (775), ZÚ Viedeň (741), ZÚ Bern (738), ZÚ Dublin (675), Brusel (570), GK New York (491), ZÚ Berlín (443), ZÚ Washington (384) a ZÚ Haag (354).

Občania SR, spĺňajúci zákonom stanovené podmienky, môžu podávať na ZÚ taktiež žiadosti o **vydanie občianskeho preukazu**. Najviac žiadateľov sa v roku 2020 s týmto druhom žiadostí obrátilo **na ZÚ Praha**, ktorý zabezpečoval vydanie občianskeho preukazu pre **1 379 osôb**. V poradí druhým najfrekventovanejším ZÚ bol **Londýn (1 337 žiadostí)**. Oba spomínané ZÚ zabezpečovali vydanie 2 716 občianskych preukazov, čo predstavuje cca 59 % podiel z celkového počtu **4 633 žiadostí**.

**Od 1. decembra 2019 nadobudol účinnosť nový zákon č. 395/2019 Z. z. o občianskych preukazoch**, ktorý do konzulárnej praxe priniesol niekoľko zmien súvisiacich predovšetkým s **rozšírením okruhu občanov, ktorí môžu byť držiteľmi občianskeho preukazu**. Aj vplyvom tejto skutočnosti **sa zvýšil počet podaných žiadostí** v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Výraznejšiemu zvýšeniu počtu podaných žiadostí pravdepodobne zabránila aj skutočnosť, že zákonom č. 73/2020 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v pôsobnosti MV SR v súvislosti s ochorením COVID-19, bolo stanovené predĺženie platnosti občianskych preukazov, ktorým uplynula ich časová platnosť počas krízovej situácie (tzn. od 15. marca 2020) až do obdobia po jej odvolaní, ďalej celkové zníženie mobility osôb a tiež obmedzenie prijímania žiadostí v dôsledku prijatých bezpečnostných a hygienických opatrení na ZÚ.

Osoby s trvalým pobytom v SR, či už ide o slovenských občanov alebo cudzincov, majú od roku 2012 možnosť podania žiadosti o výmenu či obnovu vodičského preukazu získaného v SR aj prostredníctvom ZÚ. V porovnaní s ostatnými vyžadovanými osobnými dokladmi je však podiel vydaných vodičských preukazov najnižší. **V roku 2020 možnosť výmeny či obnovy vodičského preukazu prostredníctvom ZÚ využilo 376 osôb** (543 v roku 2019, 579 v roku 2018, 685 v roku 2017). Z týchto žiadostí bolo na ZÚ Praha podaných 95 (25 %) a na ZÚ Londýn 48 (13 %).

Slovenským občanom, ktorí sa počas pobytu v zahraničí ocitli z rôznych príčin bez cestovného pasu, **vydali v roku 2020 ZÚ spolu 3 062 náhradných cestovných dokladov** - ďalej len „NCD“ (4 671 v roku 2019, 4 354 v roku 2018, 4 447 v roku 2017). Najviac NCD už niekoľko rokov po sebe vydáva ZÚ Londýn (1 351 v roku 2020, 2 311 v roku 2019, 2 256

v roku 2018). **Podiel ZÚ Londýn na celkovom počte vydaných NCD bol 44 %**. Výraznejší počet NCD (medzi 100 až 192) vydali v minulom roku aj ZÚ Berlín, Bern, Dublin, Haag, Praha a GK Mníchov.

V roku 2020 sa na slovenské ZÚ **neobrátil žiaden občan iného členského štátu EÚ so žiadosťou o vystavenie náhradného cestovného dokladu EÚ**. V roku 2019 vydali 4 ZÚ 14 takýchto dokladov.

V zmysle zákona č. 647/2007 Z. z. o cestovných dokladoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov zabezpečuje konzulárny odbor MZVEZ SR v súčinnosti s odborom dokladov a evidencií Prezídia Policajného zboru SR pasovú agendu v prospech ústavných činiteľov a zamestnancov orgánov štátnej správy, vrátane rezortu diplomacie. **KONZ v roku 2020 takto zabezpečil vydanie 626 diplomatických a 385 služobných pasov** (v roku 2019 bolo vydaných 644 diplomatických a 592 služobných pasov, v roku 2018 bolo vydaných 604 diplomatických a 457 služobných pasov, v roku 2017 bolo vydaných 691 diplomatických a 604 služobných pasov).

### 3.3. Matričná agenda

Matričná agenda v konzulárnej praxi ZÚ zahŕňa hlavne vybavovanie žiadostí o zápis matričných udalostí (**narodenia, sobáše a úmrtia občanov SR**), ktoré sa stali v zahraničí, ďalej zabezpečovanie odpisov matričných dokladov na matričných úradoch v SR a tiež výmenu matrik. **ZÚ v roku 2020 zabezpečili súhrne 7 844 týchto úkonov** (v roku 2019 to bolo 9 134 úkonov matričnej agendy a v roku 2018 spolu 7 779 úkonov).

Najpočetnejšie zastúpenie v matričnej praxi má agenda **zápisov do osobitnej matriky**. Za rok 2020 bolo zabezpečených spolu **4 171** zápisov oproti roku 2019 s počtom zápisov **5 184**. Jednotlivé agendy boli v zložení **3 041 narodení** (73%), **1 084 sobášov** (26%) a **46 úmrtí** (1 %). Najvyšší podiel na zabezpečení požiadaviek na zápis matričných udalostí mali v roku 2020 **ZÚ Praha (988 zápisov), Londýn (641)**, Bern (390), Tel Aviv (297) a Viedeň (282), ktoré vybavili 2 598 žiadostí, tzn. 62 % z celkového počtu. Celkovo sa agenda matričných zápisov objavila v rôznom rozsahu v konzulárnej praxi až 64 ZÚ.

### 3.4. Agenda štátneho občianstva

ZÚ v rámci štátnoobčianskej agendy prijímajú a spracúvajú žiadosti občanov SR o vystavenie osvedčenia/potvrdenia o štátnom občianstve a prepustenie zo štátnoobčianskeho zväzku SR, a tiež **žiadosti cudzincov o udelenie štátneho občianstva SR**. **V roku 2020 sa konzulárne úseky ZÚ zaoberali vybavovaním 2 164 žiadostí tohto druhu** (2 758 žiadostí v roku 2019).

**Najvyšší objem** v rámci agendy štátneho občianstva predstavujú žiadosti o **vystavenie osvedčenia či potvrdenia štátneho občianstva SR**. V roku 2020 bolo na ZÚ predložených spolu **1 838** takýchto žiadostí, najviac bolo vybavovaných prostredníctvom ZÚ Praha (313), Tel Aviv (205), Londýn (179), Brusel (109) a New York (105).

**Výrazne nižší počet žiadostí sa týkal prepustenia zo štátneho zväzku SR (202) a udelenia štátneho občianstva SR (124)**. Pokiaľ ide o prepustenie zo štátnoobčianskeho zväzku (vrátane prepustenia v dôsledku nadobudnutia občianstva iného štátu), najviac žiadostí (resp. oznámení) bolo predložených na ZÚ Viedeň (62), Praha (59) a GK Mníchov

(42). Pre porovnanie, v roku 2019 požiadalo o prepustenie zo štátneho zväzku 235 občanov a v roku 2018 požiadalo o prepustenie zo štátneho zväzku 264 občanov.

Počet žiadostí o **udelenie štátneho občianstva SR** predložených na ZÚ dosiahol v roku 2020 hodnotu **124**. **Najvyšší počet** žiadostí bol predložený na **ZÚ Berlín (29)**, Bern (23), Praha (20) a Canberra (19) , ktoré tvoria spolu 73% celkového počtu. V prípade udelenia štátneho občianstva v roku 2020 sa počet žiadostí znížil v porovnaní s rokom 2019 o 13 žiadostí.

### 3.5. Konzulárne služby poskytované mimo sídla ZÚ

Napriek skutočnosti, že SR má vo väčšine štátov s početnejšou slovenskou komunitou svoje diplomatické a konzulárne úrady, v krajinách s rozľahlým teritóriom nie je z pohľadu občanov SR žijúcich v týchto oblastiach dostupnosť konzulárnych služieb uspokojivá. V snahe o zlepšenie tohto stavu niektoré ZÚ zabezpečujú konzulárne služby pre našich občanov formou tzv. **výjazdových konzulárnych dní mimo sídla svojich úradov** v oblastiach s početnou krajskou komunitou.

V dôsledku pandémie COVID-19 a s ňou súvisiacim obmedzím cestovania nemohli ZÚ v roku 2020 zrealizovať plánované výjazdové konzulárne dni. Výnimkou sú **ZÚ Londýn**, ktorý stihol uskutočniť v januári pred vypuknutím pandémie **výjazdový deň v škótskom Glasgowe** a **ZÚ Canberra**, ktorý v septembri čiastočne vyriešil veľký dopyt po konzulárnych službách mimoriadnym pracovným **výjazdom do Perthu v štáte Západná Austrália**.

### 3.6. Elektronizácia konzulárnych služieb

V rámci národného projektu „Elektronizácia služieb na úseku ochrany práva záujmov občanov a podnikateľov SR v pôsobnosti Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR“ majú žiadatelia o konzulárne služby možnosť využívať na podanie žiadostí o vybrané konzulárne služby aj elektronické podania. **Elektronické moduly slúžiace na elektronizáciu konzulárnych agend sú plne sprístupnené na všetkých 74 ZÚ, ktoré vykonávajú konzulárne činnosti.**

Výhodou elektronizácie konzulárnych služieb je úspora času pre žiadateľov o konzulárne služby, ktorým sú dostupné prostredníctvom príslušných webových domén. Vyplnením a odoslaním elektronického formulára príslušnej žiadosti a výberom termínu návštevy na konzulárnom pracovisku sú splnené základné predpoklady na elektronické spracovanie žiadosti. V niektorých prípadoch (napr. pri podávaní žiadosti o výpis z registra trestov) je možné výstup elektronickej služby získať ešte v čase návštevy ZÚ, čo predstavuje pre žiadateľov významnú časovú úsporu. Zvyšovanie počtu podaní v uvedenej agende svedčí o záujme žiadateľov o takýto druh služieb.

V roku 2020 sa **mierne zvýšil počet žiadostí o konzulárne služby podaných elektronicky**, čo možno pripísať aj vzniknutej mimoriadnej situácii v súvislosti s pandemiou COVID19. Kým v roku 2019 bolo ZÚ doručených spolu **22 152** žiadostí o konzulárne služby (z toho napr. 11 160 žiadostí o cestovné pasy, 2 770 žiadostí o občianske preukazy a 1 202 o náhradné cestovné doklady), **v roku 2020 bolo elektronicky doručených celkom 22 550 žiadostí** o konzulárne služby, z toho **najvyšší počet žiadostí sa týkal dokladov, a to spolu 16 112** (z toho cestovné pasy 11 464, občianske preukazy 3 371, náhradné cestovné doklady 1 000).

**Najvýraznejší podiel na elektronicky spracovaných agendách má tradične ZÚ Praha, ktorý vybavil 9 500 podaní**, čo predstavuje 42 % všetkých elektronických podaní a **ZÚ Londýn 7 051 podaní** (31% všetkých). K ostatným ZÚ s výraznejším podielom elektronicky vybavených žiadostí patria Bern (1 464), Dublin (952) a Haag (709). Najčastejšie elektronicky vybavovanou agendou bola agenda cestovných pasov, občianskych a vodičských preukazov, výpisu z registra trestov, ale aj zápisov do osobitnej matriky.

K miernemu medziročnému nárastu počtu žiadostí o konzulárne služby, ktoré boli podané elektronicky, prispela aj skutočnosť, že nový zákon o občianskych preukazoch umožňuje vydanie občianskeho preukazu aj pre občanov s trvalým pobytom mimo územia Slovenskej republiky a tiež maloletým osobám.

## 4. POSKYTOVANIE INFORMÁCIÍ

### 4.1. Konzulárne informačné centrum

Konzulárne informačné centrum (KIC), ktoré v pracovnom čase poskytuje telefonické informácie z oblasti výkonu konzulárnych činností (pozn. - v mimopracovnom čase jeho činnosť vykonáva na rovnakom telefónnom čísle pohotovostná diplomatická služba rezortu usmerňovaná odborom krízového manažmentu) zohralo v roku 2020 po vypuknutí pandémie COVID-19 **dôležitú úlohu v informovaní klientov (občanov SR i cudzincov)** o vývoji situácie spôsobenej pandemiou v SR, ako aj v zahraničí. Činnosť KIC bola v hodnotenom období metodicky usmerňovaná konzulárnym odborom a počas prvej vlny pandémie a obdobia repatriácií aj odborom krízového manažmentu. V roku **2020 zaznamenalo KIC celkom 39 284 telefonických dožiadaní, čo v porovnaní s rokom 2019 (9 082) predstavuje nárast o 30 202 dožiadaní, tzn. až o 333 %**.

Následkom pandémie bola vo väčšine krajín sveta postupne obmedzovaná až zastavená letecká a iná medzinárodná doprava, mobilita osôb sa znižovala a obmedzovala hlavne na návraty osôb, ktorých zastihla pandémia v zahraničí, do svojich domovských krajín. Vzhľadom na uvedenú špecifickú situáciu sa **najvyšší počet volaní (36 348)** týkal informácií o možnostiach a podmienkach návratu občanov do SR zo zahraničia, informácií o pandemických opatreniach v jednotlivých krajinách, možnostiach repatriácie zo zahraničia a tiež cestovania predovšetkým medzi SR a susednými štátmi (najmä Českom, Maďarskom a Rakúskom).

Prirodzeným dôsledkom bol výraznejší pokles v porovnaní s predchádzajúcim rokom v počte dožiadaní týkajúcich takmer všetkých ostatných oblastí (tzn. vízová agenda, matričná agenda, cestovné doklady, straty a krádeže dokladov). **Zvýšený počet dožiadaní** bol v roku 2020 zaznamenaný, okrem otázok spojených s pandemiou, len v oblasti **osvedčovania verejných listín**, pričom bolo zodpovedaných **884 dožiadaní** (v roku 2019 spolu 720).

Uvedené skutočnosti potvrdzujú, že **počet telefonických dožiadaní smerujúcich na Konzulárne informačné centrum sa zvyšuje pri mimoriadnych a krízových situáciách v zahraničí**. Rok 2020 bol navyše špecifický v tom, že po prvýkrát v histórii čelila slovenská konzulárna služba krízovej situácii, ktorá nemala lokálny charakter, ale postihla všetky krajiny a výrazne tak v celosvetovom meradle ovplyvnila možnosti a podmienky cestovania.

#### 4.2. Využitie informačno-komunikačných technológií na sprístupňovanie informácií

Súčasťou odporúčaných opatrení, ktoré by mali vykonať občania pred cestou do zahraničia, je vyplnenie **registračného formulára sprístupneného na webovom sídle MZVEZ SR**. Táto bezplatná služba už viac ako desať rokov umožňuje zaregistrovaným osobám prístup k dôležitým informáciám a ich včasné varovanie pri cestách do rizikových oblastí, či oblastí postihnutých prírodnými katastrofami alebo bezpečnostnými hrozbami.

V dôsledku pandémie COVID-19 a v letnej turistickej sezóny v redukovanom cestovateľskom móde bol **v roku 2020 zaznamenaný výrazný pokles vykonaných registrácií**. Zatiaľ čo **v roku 2019 sa registrovalo celkom 64 045 osôb, v roku 2020 to bolo len 27 524 osôb** (tzn. pokles o 57 %). **Jedinou krajinou, pri ktorej bol zaznamenaný nárast registrovaných osôb o 86 %, bolo Chorvátsko**. V roku 2020 bolo do tejto destinácie zaevidovaných **5 977 registrácií**, pričom v roku 2019 to bolo 3 212. Vyššie počty registrácií vykonali aj cestujúci do **Thajska** (1 725), **Grécka** (1 249) a **Talianska** (1 196) a Ománu (270). Vzhľadom na obmedzené možnosti cestovania v dôsledku pandémie bol zaznamenaný výrazný prepád v počte registrácií do štandardných dovolenkových destinácií, ako sú **Turecko 189** (7 935 v roku 2019) či **Egypt 301** (5 951 v roku 2019). Menej markantný pokles registrácií bol zaznamenaný do mimoeurópskych destinácií ako napríklad **Tanzánia 342** (465 v roku 2019), **Maurícius 298** (322 v roku 2019) a **Vietnam 403** (552 v roku 2019).

Dôležitým informačným zdrojom v rámci rezortu MZVEZ SR je webová stránka, ktorá obsahuje aktuálne informácie týkajúce sa podmienok cestovania v podobe (i) informácií pre cestujúcu verejnosť a (ii) cestovných odporúčaní. V roku 2020 bolo publikovaných **viac ako 1200 informácií pre cestujúcu verejnosť** v nadväznosti na frekventované zmeny podmienok vstupu či tranzitu územím cudzích štátov, ako aj na prijímanie vnútroštátnych epidemiologických opatrení.

**Celkový počet návštev webového sídla rezortu** za rok 2020 dosiahol **17 040 259**. V marci bola vytvorená **osobitná podstránka ([www.mzv.sk/aktuality/koronavirus-2019](http://www.mzv.sk/aktuality/koronavirus-2019))**, prostredníctvom ktorej sú pravidelne aktualizované informácie o opatreniach vo svete v kontexte pandémie COVID-19. Podstránka obsahuje aj tlačivá a odpovede na často kladené otázky súvisiace s cestovaním. Je zdrojom relevantných informácií pre občanov, médiá, ako aj cestovné kancelárie či portály o cestovaní.

Od vytvorenia špecializovanej webovej podstránky bol zaznamenaný nasledovný **počet návštev jej jednotlivých častí**:

- Obmedzenia na hraniciach (podmienky vstupu do jednotlivých krajín) **3 227 087**
- Úvodná stránka – COVID-19 **722 039**
- Oznamy a upozornenia pred cestou **707 273**
- Vstup cudzincov počas mimoriadnej situácie **317 497**
- Informácie o opatreniach v anglickom jazyku **293 634**
- Informácie o podmienkach vstupu do SR **258 638**
- Často kladené otázky **157 648**

V roku 2020 sa konzulárna služba podieľala na obsahovej príprave **webovej podstránky k brexitu ([www.mzv.sk/cestovanie-a-konzularne-info/brexit/informacie-pre-obcanov](http://www.mzv.sk/cestovanie-a-konzularne-info/brexit/informacie-pre-obcanov))**, s cieľom poskytnúť klientom v jasnej a zrozumiteľnej forme praktické informácie, odporúčania a rady pre riešenie jednotlivých životných situácií spôsobených brexitom.



Medzi služby, ktoré poskytuje MZVEZ SR občanom cestujúcim do zahraničia, patrí už viac ako 10 rokov zasielanie tzv. **uvítacích SMS držiteľom SIM kariet slovenských mobilných operátorov pri prekročení hraníc cudzích štátov**. Ohlasy a skúsenosti občanov SR cestujúcich do zahraničia nasvedčujú, že tento druh služieb našiel medzi nimi uplatnenie a v mnohých prípadoch úspešne slúži svojmu účelu.

Napriek zníženej cestovateľskej mobilite bolo **v roku 2020 evidovaných spolu 3 603 nových inštalácií mobilnej aplikácie Svetobežka**, ktorá v koncentrovanej podobe poskytuje informácie spojené s podmienkami cestovania do jednotlivých štátov sveta, vrátane kontaktov na zastupiteľské úrady a odporúčaní, ako postupovať v situáciách, ktoré si vyžadujú konzulárnu asistenciu či ochranu. **V roku 2020 pokračovali práce na softvérovom uprade aplikácie**, ktorej vynovená a užívateľsky atraktívnejšia verzia (pre oba operačné systémy – Android a iOS) bude nasadená v roku 2021.

Na tomto mieste sa žiada zmieniť, že administrátorom elektronických služieb spomínaných v tejto časti správy je tlačový odbor MZVEZ SR, aj napriek tomu, že ich praktické využitie úzko súvisí s činnosťou konzulárnej služby.

### **4.3. Ďalšie nástroje komunikácie s klientskou verejnosťou**

Pandémia COVID-19 v roku 2020 takmer úplne eliminovala letnú turistickú sezónu, čo v ešte väčšom rozsahu platí o zimnej turistickej sezóne v kontexte mobility občanov SR smerom do zahraničia. Vzhľadom na to sa, na rozdiel od predchádzajúcich rokov, **nekonali zaužívané tlačové konferencie riaditeľa konzulárneho odboru** s cieľom informovať klientsku verejnosť o podmienkach cestovania do zahraničia a príslušných preventívnych odporúčaní konzulárnej služby. **Mediálne výstupy** týkajúce sa cestovania v podmienkach pandémie COVID-19 priebežne **realizovali predstavitelia politického vedenia rezortu (minister a štátny tajomník)** prostredníctvom *ad hoc* tlačových konferencií a intenzívnou publicitou na sociálnych sieťach.

V záujme čo najefektívnejšieho využívania dostupných nástrojov verejnej diplomacie na aktívnu osvetu kompetencií, činností a úloh konzulárnej služby, vrátane prezentovania najlepších postupov a konkrétnych (modelových) prípadov z konzulárnej praxe, pri rešpektovaní pravidiel GDPR, **vznikli v roku 2020 viaceré projekty ďalšieho „otvárania sa“ konzulárnej služby klientskej verejnosti** cez sociálne siete, ako aj priamu osobnú interakciu. Projekty **„Konzulárna služba na cestách Slovenskom“** (verejné diskusie vedúcich predstaviteľov konzulárnej služby s občanmi v sídlach vyšších územných celkov) a **„Ako môže pomôcť konzulárna služba?“** (osveta na sociálnych sieťach o modelových situáciách konzulárnej praxe formou krátkych video spotov orientovaných na najfrekventovanejšie situácie, v ktorých občania kontaktujú konzulárnu službu so žiadosťou o usmernenie, asistenciu či ochranu počas pobytu v zahraničí) budú realizované v roku 2021 aj v závislosti od vývoja epidemiologických opatrení v SR.

## **5. VÍZOVÁ PRAX**

### **5.1. Vízová agenda**

**V roku 2020 bolo výkonom vízovej agendy poverených 52 ZÚ** z celkového počtu 74 ZÚ vykonávajúcich konzulárne činnosti. Z nich sa 7 nachádza v krajinách schengenského

dohovoru (tzv. regionálne vízové centrá) a ich územná pôsobnosť pre vízovú agendu je rozdelená tak, aby pokrývali všetky členské štáty Schengenu. **Žiadosti o víza začal v roku 2020 prijímať ZÚ Baku.**

**V roku 2020 ZÚ prijali spolu 7 889 žiadostí o udelenie víza.** Pri porovnaní počtu žiadostí o víza, ktoré boli prijaté v rokoch 2019 (32 034 žiadostí), 2018 (29 788 žiadostí), 2017 (44 540) bol zaznamenaný v roku 2020 výrazný pokles počtu spracovaných žiadostí o víza (najmä schengenských), čo súviselo s pandemiou COVID-19 a nadväznými cestovnými obmedzeniami a pozastavením (od 12. marca 2020) udeľovania víz občanom tretích štátov na cesty, ktoré nie sú nevyhnutné. Od 1. júla 2020 sa vydávanie víz čiastočne obnovilo na nevyhnutné prípady v súlade s odporúčaním Rady (EÚ) 2020/912 z 30. júna 2020 o dočasnom obmedzení ciest do EÚ, ktoré nie sú nevyhnutné, a o možnom zrušení tohto obmedzenia.

V tejto súvislosti svoju činnosť obmedzili aj tzv. vízové centrá spoločnosti **VF Worldwide Holdings Ltd. (známej pod obchodným menom VFS Global)**, ktoré v 10-ich tretích štátoch prijímajú žiadosti o schengenské víza pre Slovenskú republiku. Z dôvodu zhoršenej epidemiologickej situácie, ako aj s cieľom ochrany svojich zamestnancov vízové centrá prerušili svoju činnosť vo vzťahu k všetkým schengenským štátom. Ich činnosť bola počas uplynulého roku obnovovaná len postupne v niektorých štátoch (Čína, Turecko) v korelácii s vývojom situácie okolo COVID-19.

V roku 2020 bol najvyšší počet žiadostí o vízum zaznamenaný na **ZÚ Moskva (1 976), Hanoj (1 070), Minsk (726), Nikózia (497), Nur-Sultan (435), Sankt Peterburg (318), Istanbul (317) a Dillí (302).**

Cestovné obmedzenia sa prejavili vyrovnávaním (oproti roku 2019) pomeru udelených schengenských a národných víz. **V roku 2020 bolo udelených 4 129 schengenských víz (typu C na krátkodobý pobyt) a 3 111 národných víz (typu D najmä v súvislosti s dlhodobým pobytom).** Zamietnutých bolo 177 žiadostí o schengenské víza a 473 žiadostí o národné víza. V roku 2019 bol pomer udelených schengenských a národných víz 23 436 / 5 652.

### **Žiadosti o udelenie víz a udelené víza podľa typu víz v roku 2020 – TOP 20 ZÚ**

2020								
Štátna príslušnosť	Spolu	Žiadosti o udelenie víz			Spolu	Udelené víza		
		Víza typu A	Víza typu C	Víza typu D		Víza typu A	Víza typu C	Víza typu D
Moskva	1 976	0	1 350	626	1897	0	1 343	554
Hanoj	1 070	0	25	1 045	982	0	26	956
Minsk	726	0	594	132	708	0	593	115
Nikózia	497	0	493	4	479	0	475	4
Nur-Sultan	435	0	133	302	386	0	125	261
Sankt Peterburg	318	0	158	160	310	0	156	154
Istanbul	317	0	187	130	283	0	183	100
Dillí	302	0	132	170	230	0	110	120
Káhira	171	0	112	59	139	0	101	38
Teherán	169	0	59	110	124	0	47	77
Jakarta	162	0	84	78	157	0	80	77

Peking	148	0	115	33	150	0	113	37
Kyjev	142	0	122	20	129	0	109	20
Ankara	130	0	77	53	107	0	65	42
Šanghaj	117	0	77	40	86	0	59	27
Taškent	101	0	54	47	49	0	41	8
Londýn	94	0	93	1	94	0	93	1
Abú Dhabí	84	0	51	33	79	0	26	53
Kuvajt	69	0	55	14	69	0	54	15
Baku	62	0	46	16	56	0	42	14

**Pozn.:** Víza typu A (letiskové tranzitné) sa v SR neudelujú vzhľadom na spôsob organizácie letovej prevádzky.

### **Žiadosti o udelenie víz a udelené víza podľa štátnej príslušnosti žiadateľov v roku 2020 - TOP 20 ZÚ**

2020								
Štátna príslušnosť	Spolu	Žiadosti o udelenie víz			Spolu	Udelené víza		
		Víza typu A	Víza typu C	Víza typu D		Víza typu A	Víza typu C	Víza typu D
Rusko	2 763	0	1972	791	2 671	0	1 957	714
Vietnam	1 074	0	27	1 047	986	0	28	958
Bielorusko	765	0	634	131	746	0	632	114
Turecko	480	0	322	158	438	0	307	131
India	345	0	209	136	280	0	171	109
Kazachstan	329	0	145	184	295	0	138	157
Čína	282	0	209	73	254	0	189	65
Afganistan	204	0	8	196	214	0	5	209
Írán	160	0	62	98	120	0	51	69
Egypt	153	0	119	34	126	0	106	20
Kirgizsko	120	0	8	112	104	0	4	100
Indonézia	110	0	85	25	105	0	81	24
Uzbekistan	105	0	59	46	54	0	46	8
Ukrajina	103	0	20	83	101	0	19	82
Thajsko	87	0	18	69	80	0	18	62
Azerbajdžan	82	0	55	27	71	0	50	21
Filipíny	76	0	19	57	77	0	20	57
Kuvajt	61	0	52	9	58	0	49	9
Južná Afrika	53	0	40	13	47	0	37	10
Sýria	51	0	10	41	22	0	7	15

**Pozn.:** Víza typu A (letiskové tranzitné) sa v SR neudelujú vzhľadom na spôsob organizácie letovej prevádzky.

## **5.2. Víza udelené v rámci zastupovania vo vízovom konaní**

Cestovné obmedzenia spojené s pandémiou COVID-19 ovplyvnili v roku 2020 aj vydávanie víz na cesty do iných členských štátov, ktoré SR zastupuje vo vízovom konaní. V zmysle dvojstranných dohôd o zastupovaní vo vízovom konaní **v roku 2020 prijali vízové pracoviská ZÚ za iné členské štáty EÚ spolu 441 žiadostí o víza** (1 382 v roku 2019, 1 262

v roku 2018, 1 406 v roku 2017), a to **najviac ZÚ Nikózia (221 žiadostí)**, ďalej Minsk (213), Šanghaj (3), Bukurešť (3) a Soul (1).

### 5.3. Outsourcing pri zbere údajov a žiadostí o víza

Spolupráca s externým poskytovateľom služieb bola v roku 2020 poznačená pandémiou COVID-19. V kontexte opatrení proti šíreniu ochorenia COVID-19 a **na základe záverov Ústredného krízového štábu SR rozhodlo MZVEZ SR pozastaviť od 12. marca 2020 prijímanie žiadostí o schengenské víza na všetkých ZÚ** (okrem prípadov hodných osobitného zreteľa), **ako aj prostredníctvom vízových centier externého poskytovateľa služieb (VFS Global)**. Prijímanie žiadostí o schengenské víza a spolupráca s externým poskytovateľom služieb bola obnovená zatiaľ len na území Číny počnúc novembrom 2020.

Spolupráca MZVEZ SR so spoločnosťou VFS Global je upravená Zmluvou o spolupráci pri zbere údajov a žiadostí o vízum z 5. novembra 2018. Zmluva o spolupráci bola, v súlade s požiadavkami uvedenými v prílohe X vízového kódexu, uzatvorená na 5 rokov alebo do vyčerpania finančného limitu koncesie vo výške 862 106 eur.

Od polovice decembra 2018 spoločnosť VFS Global zabezpečuje pre SR služby prostredníctvom 38 vízových centier v desiatich štátoch afrického a eurázijského kontinentu: v Bielorusku, Číne, Egypte, Indii, Kazachstane, Kuvajte, Palestíne, Rusku, Spojených arabských emirátoch a Turecku.

Služby externého poskytovateľa služieb zahŕňajú poskytovanie informácií o vízových požiadavkách, príjem žiadostí vrátane formálnej kontroly cestovných dokladov, údajov a sprievodných dokladov, zber biometrických identifikátorov (fotografie tváre a odtlačkov prstov), elektronické spracovanie žiadosti, výber vízových poplatkov, doručovanie kompletných žiadostí príslušnému ZÚ na rozhodnutie a spätné doručovanie dokladov žiadateľom, príp. rozhodnutí o neudelení schengenských víz.

Outsourcing vízových služieb oceňujú žiadatelia o schengenské víza, pretože im podstatne znižuje náklady na získanie víza, najmä v rozľahlých teritóriách, nakoľko nemusia kvôli využitiu vízových služieb cestovať do hlavného mesta, v ktorom sídli veľvyslanectvo. Outsourcing predstavuje pozitívny príspevok slovenskej diplomacie k aktivitám v oblasti ekonomickej diplomacie, prílevu zahraničných investícií, rozvoja turizmu a pri presadzovaní brandingu SR.

**V roku 2020 bolo prostredníctvom vízových centier VFS Global prijatých 1 989 žiadostí o schengenské víza** (v roku 2019 to bolo 12 032), čo predstavuje **64 %** z celkového počtu žiadostí o schengenské víza spracovaných uplynulý rok konzulárnou službou SR.

### 5.4. Schengenské hodnotenie SR vo vízovej oblasti

Na základe viacročného programu hodnotenia na roky 2014 – 2019 a ročného programu hodnotenia na rok 2019 stanoveného Európskou komisiou (EK) na základe Nariadenia Rady (EÚ) č. 1053/2013, ktorým sa vytvára hodnotiaci a monitorovací mechanizmus na overenie uplatňovania schengenského *acquis* **skupina expertov z členských štátov a EK v období 2. - 6. decembra 2019 preverovala (in situ v podmienkach ZÚ Minsk a GK Istanbul) a následne v prvom polroku 2020 vyhodnocovala, ako SR uplatňuje spoločnú vízovú politiku.**

**Hodnotiaca správa bola schválená členskými štátmi EÚ na zasadnutí schengenského výboru 9. júla 2020. Správa uvádza, že implementácia vízovej politiky zo strany SR je v súlade s vízovým kódexom a ďalšou relevantnou legislatívou vo väčšine podstatných aspektov. Hodnotiaca komisia neidentifikovala porušenie kľúčových schengenských princípov ani pravidiel.**

Na základe hodnotiacej správy bolo **20. októbra 2020 schválené Vykonávacie rozhodnutie Rady, ktorým sa stanovuje odporúčanie týkajúce sa riešenia nedostatkov zistených v roku 2019 pri hodnotení SR.** Zámerom rozhodnutia je, aby SR uplatňovala všetky schengenské pravidlá správne a účinne a tiež odporučiť nápravné opatrenia na riešenie zistených administratívno-technických nedostatkov. V súlade s článkom 16 ods. 1 nariadenia (EÚ) č. 1053/2013 SR vypracovala Akčný plán zohľadňujúci všetky odporúčania na nápravu nedostatkov uvedených v hodnotiacej správe, ktorý bol predložený EK a Rade EÚ v stanovenom termíne do 22. januára 2021. Odporúčania hodnotiacej komisie týkajúce sa administratívneho postupu boli implementované v druhej polovici roka 2020 inštrukciami riaditeľa konzulárneho odboru, ktorými sa metodicky riadi činnosť ZÚ poverených výkonom konzulárnych činností. Odporúčania technického charakteru a zmeny vízového informačného systému sú realizované postupne a budú pokračovať v roku 2021.

## **5.5 Zmeny vízových procedúr pre občanov SR**

Po vypuknutí pandémie COVID-19 niektoré štáty obmedzili bezvízový vstup cudzincov na svoje územie s cieľom zamedziť šíreniu tejto choroby. Dočasné pozastavenie bezvízového režimu nielen pre občanov SR počas roku 2020 oznámili **Rusko** (pre držiteľov diplomatických a služobných pasov), **Japonsko a Kazachstan. Južná Kórea** dočasne obmedzila vstup všetkých cudzincov, ktorí za posledných 14 dní navštívili čínsku provinciu Hubei (Chu-Pej). Informácie o obmedzeniach na hraniciach a podmienkach vstupu do jednotlivých krajín sú zverejnené a priebežne aktualizované na webovom sídle rezortu (<http://hranice.mzv.sk>).

V marci 2020 **Namíbia** notifikovala možnosť získania vstupného víza priamo na medzinárodnom letisku Hosea Kutako vo Windhoeku.

Od novembra 2020 musí každý cestujúci prichádzajúci do **Kanady** poskytnúť povinné cestovné informácie výlučne elektronicky prostredníctvom ArriveCAN (tzn. aplikácie alebo online).

Od decembra 2020 môžu občania SR vstúpiť do **Ománu** bez víz na pobyt do 10 dní, ak pri vstupe predložia platnú spätnú letenku, rezerváciu ubytovania a cestovné zdravotné poistenie.

## **5.6. Dohody o zastupovaní vo vízovom konaní**

V zmysle Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 z 13. júla 2009, ktorým sa ustanovuje vízový kódex Spoločenstva, by členské krajiny mali byť prítomné na vízové účely vo všetkých tretích krajinách, ktorých štátni príslušníci podliehajú vízovej povinnosti. **Ak členský štát nemá v niektorej tretej krajine vlastný konzulárny úrad, mal by sa snažiť o uzatvorenie dohody o zastupovaní s cieľom zamedziť tomu, aby žiadatelia o víza museli na prístup ku konzulárnym úradom vyvíjať neprimerané úsilie.** Vydávanie víz v zastúpení je štandardnou formou spolupráce medzi členskými krajinami Európskej únie a uskutočňuje sa na základe bilaterálnych dohôd o zastupovaní vo vízovom konaní.

**SR dosiaľ uzatvorila dohody o zastupovaní vo vízovom konaní s 15 členskými štátmi EÚ.** Zmluvnými partnermi sú Belgicko, Česko, Holandsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Nemecko, Poľsko, Portugalsko, Rakúsko, Slovinsko, Švédsko, Španielsko, Švajčiarsko a Taliansko. **SR je týmito členskými štátmi zastupovaná v 59 krajinách. Recipročne SR zastupuje 6 členských štátov v 7 krajinách.**

Pandémia COVID-19 mala v roku 2020 vplyv na uzatváranie a vykonávanie dohôd o zastupovaní vo vízovom konaní medzi členskými štátmi. **Česko, Holandsko a Lotyšsko pristúpili k dočasnému pozastaveniu vykonávania dohôd o vzájomnom zastupovaní.**

**1. marca 2020** nadobudol účinnosť Dodatok č. 2 k Dohode medzi Ministerstvom zahraničných vecí Slovenskej republiky a Ministerstvom zahraničných vecí Lotyšskej republiky o vzájomnom zastupovaní pri vydávaní víz (platnej od 1. decembra 2011), ktorým sa **zrušilo doterajšie zastupovanie Slovenskej republiky Lotyšskom pri vydávaní víz v Baku (Azerbajdžan) z dôvodu sfunkčnenia konzulárneho úseku na ZÚ Baku.**

**V roku 2020 pokračovali rokovania s Belgickom** o zmene Dohody medzi Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky a Federálnym ministerstvom zahraničných vecí, zahraničného obchodu a rozvojovej spolupráce Belgického kráľovstva o vzájomnom zastupovaní pri vydávaní víz (platnej od 1. júla 2013) **za účelom rozšírenia zastupovania SR vo vízovom konaní v Konžskej demokratickej republike (Lubumbashi).**

## **5.7. Programy pracovných dovolení – mobilita mladých**

**V roku 2020 neboli uzatvorené žiadne nové dohody** týkajúce sa programu pracovných dovolení alebo mobility mladých. **Očakáva sa podpis dohody s Argentínou. V štádiu rozpracovania sú dohody s Čile, Peru, Izraelom, Južnou Kóreou a zmena Memoranda o porozumení medzi vládou SR a vládou Austrálie** o programe pracovných dovolení, ktorá sa bude týkať **zvýšenia ročnej kvóty víz z doterajších 200 na 1 000** a zrušenia požiadavky vo vzťahu k účastníkom programu predkladať podporný list príslušného ministerstva.

V súvislosti s pandémiou COVID-19 Nový Zéland oznámil odklad realizácie určitých vízových schém vrátane bilaterálneho programu pracovných dovolení medzi Novým Zélandom a SR. Program sa mal začať 30. apríla 2020. Opatrenie má dočasný charakter.

## **5.8. Súčinnosť KONZ s inštitúciami SR**

Počas roka 2020 spolupracoval konzulárny odbor MZVEZ SR s ostatnými štátnymi orgánmi SR pri zabezpečovaní víz pre zamestnancov štátnej správy pri zahraničných pracovných cestách do krajín s vízovou povinnosťou pre občanov SR. Konzulárny odbor vystavoval v prospech občanov podporné verbálne nóty pre diplomatické misie a konzulárne úrady cudzích štátov akreditované v/pre SR a poskytoval **súčinnosť pri vybavovaní víz ústavným činiteľom SR a členom ich delegácií** pred oficiálnymi a pracovnými cestami do destinácií s vízovou povinnosťou. Obdobná súčinnosť bola poskytovaná aj v prípade dočasných vyslaní zamestnancov na ZÚ.

V súvislosti s cestovnými obmedzeniami pri vstupe do SR v roku 2020 konzulárny odbor spracovával **aj žiadosti o výnimky z karanténnych opatrení pri vstupe na územie SR**

na základe oficiálnych žiadostí diplomatických misií akreditovaných v SR. Tie zaslali spolu **179 žiadostí** o výnimku z karanténnych opatrení pri vstupe na územie SR **pre svojich občanov**, ktoré boli posúdené a v prípade splnenia potrebných náležitostí postúpené Úradu verejného zdravotníctva SR na ďalšie konanie. Dôvodom cesty v uvedených prípadoch bol väčšinou **tranzit cudzincov cez územie SR** do vlasti alebo miesta pobytu. Konzulárny odbor v roku 2020 spracoval aj **41 žiadostí** o výnimku z karanténnych opatrení pre **zamestnancov medzinárodných organizácií a diplomatických misií s výkonom pracovnej činnosti v SR**.

## 6. KONZULÁRNE PRÍJMY

Príjmy z činnosti konzulárnych pracovísk ZÚ pozostávajú z príjmov za poskytnuté konzulárne služby a z príjmov z vízovej činnosti (správne poplatky). **Ich celková čiastka za rok 2020 dosiahla hodnotu 1 978 951 eur** (3 066 407 eur v roku 2019, 3 018 612 eur v roku 2018, 3 414 013 eur v roku 2017).

**Z toho príjmy z vízovej činnosti predstavovali čiastku 247 102 eur** (1 080 065 eur v roku 2019, 1 096 867 eur v roku 2018, 1 271 710 eur v roku 2017) **a za ostatné konzulárne služby 1 731 849 eur** (1 986 342 eur v roku 2019, 1 921 744 eur v roku 2018, 2 142 302 eur v roku 2017).

**Príjmy za víza udelené v rámci zastupovania iných členských štátov EÚ vo vízovom konaní dosiahli 15 700 eur** (55 570 eur v roku 2019, 52 943 eur v roku 2018, 39 574 eur v roku 2017).

**Výrazný pokles príjmov za správne poplatky (o viac než 1/3 oproti roku 2019) bol spôsobený predovšetkým tým, že z dôvodu pandémie COVID-19 bol obmedzený výkon vízovej agendy** ako dôsledok uzatvárania hraníc jednotlivých krajín, redukovania a postupného zastavenia medzinárodnej prepravy a obmedzení pri vstupe na územie SR a EÚ. Z uvedeného dôvodu bol zaznamenaný **pokles v porovnaní s rokom 2019 vo výške príjmov z vízovej agendy o 832 963 eur. Menej výrazný bol pokles príjmov oproti predchádzajúcemu roku z ostatných konzulárnych činností, ktorý bol vo výške 254 493 eur.**

**Najvyšší podiel na príjmoch** za poskytnuté konzulárne služby mali v roku 2020 **ZÚ Hanoj 420 683 eur** (452 224 eur v roku 2019, 255 457 eur v roku 2018), **Londýn 214 082 eur** (269 907 eur v roku 2019, 233 040 eur v roku 2018), **Praha 128 507 eur** (154 647 eur v roku 2019, 152 550 eur v roku 2018) a **Moskva 99 809 eur** (302 082 eur v roku 2019, 288 728 eur v roku 2018).

Konzulárne príjmy **za osvedčovanie verejných listín prostredníctvom klientskeho pracoviska konzulárneho odboru MZVEZ SR** na Pražskej ul. č. 7 v Bratislave, dosiahli v roku 2020 sumu **52 660 eur** (79 200 eur v roku 2019).

## 7. ZMENY PRÁVNÝCH PREDPISOV UPRAVUJÚCICH PÔSOBNOSŤ KONZULÁRNEJ SLUŽBY

V súvislosti s pandemiou COVID-19 boli **zákonom č. 73/2020 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v pôsobnosti Ministerstva vnútra Slovenskej republiky v súvislosti s ochorením COVID-19**, doplnené prechodné ustanovenia súvisiace s krízovou situáciou spôsobenou ochorením COVID-19, upravujúce možnosť ZÚ obmedziť prijímanie

žiadostí o vydanie zbrojného sprievodného listu, o vydanie cestovných pasov, o vydávanie občianskych preukazov a možnosť podania žiadosti o obnovenie prechodného pobytu alebo žiadosť o udelenie trvalého pobytu na neobmedzený čas.

V roku 2020 bol novelizovaný **zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Novelami boli upravené ustanovenia na úseku pobytovej agendy súvisiace s postavením štátnych príslušníkov tretích krajín na území SR počas krízovej situácie spôsobenej pandémiou COVID-19 a ustanovenia upravujúce pobytové práva a povinnosti štátnych príslušníkov Spojeného kráľovstva a ich rodinných príslušníkov na území SR po 31. decembri 2020.

Zákonom č. 198/2020 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti so zlepšovaním podnikateľského prostredia zasiahnutým opatreniami na zamedzenie šírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 bolo novelizované ustanovenie § 10 ods. 7 zákona č. 330/2007 Z. z. o registri trestov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v súvislosti s predkladaním splnomocnenia na podanie žiadosti o výpis z registra trestov, ktoré nesmie byť staršie ako 90 dní.

Výkon konzulárnych činností na úseku správnych poplatkov bol zmenený zákonom č. 310/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon NR SR č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov. Novelizáciou zákona boli zmenené položky 240, 247, doplnená nová položka 264a a vypustené položky 252, 257, 258, 261 c), e) a položka 265 a).

ZÚ boli počas roka 2020 operatívne informované o podstatných legislatívnych zmenách, ktoré sa dotkli konzulárnej agendy. V súvislosti s legislatívnymi zmenami, ako aj skúsenosťami z aplikačnej praxe, pripravil v roku 2020 konzulárny odbor **novelu internej Konzulárnej smernice**, ktorá je aktuálne v procese vnútrorezortného posudzovania.

## **8. ČINNOSŤ V PRACOVNÝCH SKUPINÁCH RADY EÚ, KONZULÁRNE KONZULTÁCIE**

### **8.1. Činnosť v pracovných skupinách Rady EÚ**

#### *Pracovná skupina Rady EÚ pre konzulárnu spoluprácu (PS COCON)*

Počas predsedníctva Chorvátska sa **vo februári 2020 uskutočnilo jediné zasadnutie PS COCON s osobnou účasťou v Bruseli**. Ďalšie stretnutia sa z dôvodu pretrvávajúcej pandémie COVID-19 **konali virtuálne prostredníctvom videokonferencií**. Účastníci konferencií riešili problematiku konzulárneho krízového manažmentu, stav priprav krízových plánov v tretích krajinách v rámci miestnej konzulárnej spolupráce, problematiku konzulárnych demaršov a konzulárnych iniciatív vo vybraných tretích krajinách, konzulárno-krízové cvičenia a konzulárny dialóg medzi EÚ a USA, Kanadou a Austráliou. Pracovná skupina rokovala aj o Dočasnom spoločnom konzulárno-krízovom rámcovom pláne pre olympijské hry v Tokiu v roku 2021. V druhej polovici roka 2020 počas **predsedníctva Nemecka** pokračovali rokovania o vyššie uvedeníh agendách. Novou témou pracovnej skupiny v súvislosti s prebiehajúcou pandémiou boli predbežné hodnotenie, ponaučenie z pandémie a využitie získaných skúseností v budúcnosti.



Od mája 2020 sa zástupca konzulárneho odboru na týždennej báze zúčastňoval aj videokonferencií Európskej služby pre vonkajšiu činnosť, Úradu humanitárnej pomoci EK a Koordinačného centra EÚ pre reakcie na núdzové situácie vo formáte PS COCON k repatriáciám občanov členských štátov EÚ z územia tretích krajín. V auguste 2020 sa konala videokonferencia k situácii v Libanone po ničivej explózii v bejrútskom prístave a v novembri 2020 videokonferencia k situácii a možnostiam repatriácií občanov členských štátov EÚ z vojnou zmietanej oblasti Tigray v Etiópii.

### *Expertná skupina pre konzulárnu ochranu*

8. decembra 2020 sa z iniciatívy Generálneho riaditeľstva pre spravodlivosť a spotrebiteľov EK konala prvá z trojice videokonferencií expertnej skupiny pre konzulárnu ochranu, ktorej cieľom bolo zhodnotenie implementácie Smernice Rady EÚ 2015/637 z 20. apríla 2015 o opatreniach koordinácie a spolupráce na uľahčenie konzulárnej ochrany nezastúpených občanov Únie v tretích krajinách a o zrušení rozhodnutia 95/553/ES a možnosti revízie uvedenej smernice. EK je povinná v zmysle článku 19 vyššie uvedenej smernice vypracovať a predložiť Európskemu parlamentu a Rade EÚ správu o vykonávaní a uplatňovaní smernice do 1. mája 2021. Prerokovanie správy bude súčasťou programu zasadnutia PS COCON v júni 2021. Revízia vyššie uvedenej smernice by mala vychádzať predovšetkým z poznatkov získaných z 5-ročnej aplikačnej praxe. V prípade ochrany nezastúpených občanov EÚ a ich rodinných príslušníkov je SR vzhľadom na relatívne malú sieť konzulárnych zastúpení prevažne prijímateľom pomoci iných členských štátov EÚ s rozsiahlejšími sieťami diplomatických zastúpení v tretích krajinách.

### *Pracovná skupina Rady EÚ pre víza (PS VISA)*

V prvom polroku 2020, počas predsedníctva Chorvátska, sa z dôvodu prepuknutia celosvetovej pandémie Covid-19 konali 2 zasadnutia PS VISA, a to v januári prezenčnou formou a v júni formou videokonferencie. Nemecké predsedníctvo zorganizovalo v roku 2020 5 virtuálnych zasadnutí PS VISA.

V oblasti vízovej spolupráce sa diskutovalo najmä o (i) o **obnovení vízových činností konzulárnych úradov**, ktoré boli pozastavené alebo čiastočne obmedzené z dôvodu pandémie, (ii) o **novele nariadenia k vízovému informačnému systému**, ktorá skvalitní uplatňovanie spoločnej vízovej politiky, konzulárnu spoluprácu a konzultácie medzi ústrednými orgánmi, (iii) **tretej správe v rámci mechanizmu pozastavenia oslobodenia od vízovej povinnosti**, ktorá uvádza, že všetky hodnotené štáty Východného partnerstva a západného Balkánu spĺňajú požiadavky vízovej liberalizácie, (iv) o **dohodách o zjednodušení vydávania víz s tretími krajinami** (Bieloruskom, Azerbajdžanom a Kapverdami), (v) **reciprocite v oblasti vízovej politiky** vo vzťahu k Rusku, Južnej Kórei a Japonsku a (vi) o **stave pripravenosti na obdobie po 1. januári 2021, odkedy je Spojené kráľovstvo pridané na zoznam bezvízových tretích krajín** podľa nariadenia EP a Rady č. 592/2019.

### *Vízový výbor Európskej komisie (Visa Committee)*

Uskutočnilo sa 5 expertných rokovaní prostredníctvom videokonferencie. Hlavnou agendou Vízového výboru v roku 2020 bola reakcia na prepuknutie pandémie COVID-19 a v rámci harmonizovaného postupu na úrovni EÚ zavedenie reštrikcií voči tretím krajinám. EK prezentovala hlavné zistenia k prvému 5-ročnému cyklu schengenských hodnotení vo vízovej oblasti za roky 2015-2019, v rámci ktorých hodnotila 23 členských štátov (vrátane SR) a 3 nečlenské štáty. EK tiež informovala o procese digitalizácie víz a implementácii

**novely vízového kódexu**, predovšetkým o návrhu úpravy tzv. „kaskádového“ systému udeľovania víz pre viacnásobných žiadateľov a o harmonizovaných zoznamoch podporných dokumentov pre udeľovanie víz vo vzťahu k žiadateľom z niektorých tretích štátov (Filipín, Indie, Jordánska, Kuby, Libanonu a Turecka).

## **8.2. Konzulárne konzultácie s partnerskými konzulárnymi službami**

**12. mája 2020 sa z iniciatívy českého predsedníctva vo Vyšehradskej skupine (V4) konala videokonferencia riaditeľov konzulárnych odborov ministerstiev zahraničných vecí Česka, Maďarska, Poľska a Slovenska**, ktorá nahradila konzulárne konzultácie pôvodne plánované na jún 2020 v Prahe. Videokonferencia bola primárne venovaná repatriáciám občanov zo zahraničia, vrátane zdieľania (v rámci V4) prepravných kapacít plánovaných letov, vzájomnému informovaniu sa o epidemiologických opatreniach v rámci členských krajín V4, ako aj na konzulárnych úsekoch ZÚ v zahraničí.

Vzhľadom na neštandardné podmienky pandémie COVID-19 konzultácie s ďalšími partnerskými konzulárnymi službami prebiehali primárne vo formáte členských štátov EÚ/Schengenu počas virtuálnych zasadnutí pracovných skupín Rady EÚ resp. EK. Komunikácia s partnermi z tzv. tretích štátov prebiehala na *ad hoc* základe s využitím príslušných informačno-komunikačných technológií.

## **9. HONORÁRNE KONZULÁTY SR AKO NÁSTROJ ZLEPŠOVANIA DOSTUPNOSTI KONZULÁRNEJ POMOCI**

SR využívala na doplnenie profesionálnej siete ZÚ, pre zabezpečenie funkcií zameraných na podporu hospodárskych, kultúrnych a iných stykov, ako aj na poskytovanie operatívnej pomoci slovenským fyzickým a právnickým osobám **k 31. 12. 2020 spolu 191 funkčných honorárnych konzulátov. Cca 40 % z nich je poverených aj výkonom konzulárnych funkcií v agendách vydávania náhradných cestovných dokladov a osvedčovania.**

V roku **2020 bolo zriadených 8 nových honorárnych konzulátov**: Bergen (Nórsko), Córdoba (Argentína), Dakar (Senegal), Quito (Ekvádor), Sao Paulo (Brazília), Sydney (Austrália), Ulanbátar (Mongolsko) a Coror (Palau). V roku 2021 bude pokračovať budovanie efektívnej siete honorárnych konzulátov, pričom v procese prípravy na otvorenie je ďalších 12 honorárnych konzulátov.

## **10. VYBRANÉ PRÍKLADY ČINNOSTI KONZULÁRNEJ SLUŽBY NA ZÚ**

Nad rámec súčinnosti ZÚ poskytnutej počas repatriácií cca 6 500 občanov SR do vlasti (bližšie v časti „2. Konzulárna ochrana občanov SR“ tejto správy) možno uviesť nasledovné príklady:

**ZÚ Ankara, Istanbul, Bukurešť, Sofia, Budapešť a GK Békešská Čaba koordinovali humanitárnu prepravu zdravotníckeho materiálu z Turecka** na základe objednávky vlády SR. Konzulárna služba v súčinnosti s policajnými pridelencami zabezpečila plynulý prechod hranicami a územiami Turecka, Bulharska, Rumunska a Maďarska konvoju 11 kamiónov, ktoré počas prvej vlny pandémie COVID-19 prepravili zásielku RT-PCR testov a iného zdravotníckeho materiálu pre obyvateľov SR.

**ZÚ Bangkok** poskytoval aktívnu **súčinnosť a asistenciu väzobne zadrživanému občanovi SR v Thajsku**. ZÚ bol nápomocný najmä pri riešení zdravotných problémov občana, ako aj pri komunikácii s miestnymi úradmi a jeho rodinnými príslušníkmi.

**ZÚ Brusel** poskytoval asistenciu **v prípade občana SR, ktorý zomrel v roku 2018 v Belgicku po zadržaní miestnou letiskovou políciou**. ZÚ Brusel, v prípade, ktorého vyšetrovanie stále nebolo uzavreté, vykonával opakované diplomatické intervencie vo vzťahu k belgickým orgánom, poskytoval súčinnosť pozostalej rodine a jej právnym zástupcom, ako aj príslušným orgánom SR, ktoré sú zapojené do riešenia prípadu.

**ZÚ Budapešť**, aj v kontexte pandemických obmedzení hraničného režimu, poskytoval operatívnu **súčinnosť rodičom štyroch maloletých občanov SR v súvislosti s podaním špeciálneho lieku** na Detskej klinike v Budapešti v rámci ich 3-mesačného liečebného pobytu v Maďarsku.

Vďaka aktívnej súčinnosti **ZÚ Haag** sa podarilo úspešne zrealizovať **špecializovaný prevoz psychiatrickej pacientky** s lekársnym sprievodom do SR. Situácia bola skomplikovaná pozitívnym výsledkom testu na ochorenie COVID-19.

**ZÚ Jakarta** dlhodobo poskytoval konzulárnu asistenciu občianke SR v súvislosti **s únosom jej maloletej dcéry zo SR do Indonézie, ktorý uskutočnil otec dieťaťa**.

**ZÚ Londýn** poskytoval **súčinnosť slovenským vodičom kamiónov, ktorí uviazli pred vianočnými sviatkami na území Spojeného kráľovstva v dôsledku uzavretia hraníc zo strany Francúzska z obavy pred šírením novej mutácie koronavírusu**. ZÚ intenzívne komunikoval s uviaznutými vodičmi resp. ich zástupcami, informoval o možnosti parkovania ako aj vývoji rokovaní medzi Spojeným kráľovstvom a Francúzskom ohľadom obnovy dopravy a **zorganizoval doručenie potravín vodičom**, ktorých kamióny boli odstavené na letisku v Manstone (grófstvo Kent).

**ZÚ Madrid** poskytoval **súčinnosť v prípade úmrtia občana SR v Maroku**. Občan nebol poistený, no vďaka aktívnej komunikácii honorárneho konzula SR v Casablance s marockými orgánmi sa po niekoľkotýždňovom úsilí podarilo repatriovať telesné pozostatky zosnulého do SR.

**ZÚ Mexiko** zabezpečil **repatriáciu občianky s vážnymi psychickými problémami z ostrova Big Corn Island v Nikarague do SR**. Vzhľadom na absenciu komerčnej leteckej dopravy počas pandémie COVID-19 išlo o logisticky náročnú operáciu v súčinnosti s konzulárnym odborom MZVEZ SR a ZÚ Paríž, keďže bolo potrebné zabezpečiť aj transport lekárskeho sprievodu zo SR do Nikaraguy a späť repatriáčnym letom, organizovaným francúzskymi úradmi.

**ZÚ Nikózia** sa v súčinnosti s cyperskými orgánmi podarilo zabezpečiť **presun 3 občanov SR (členov rodiny slovenského príslušníka UNFICYP) cez uzatvorenú hranicu medzi územím pod kontrolou Cyperskou republikou a okupovanou severnou časťou ostrova** s následnou repatriáciou občanov do vlasti.

**ZÚ Varšava** poskytoval **súčinnosť pri organizovaní mimoriadneho humanitárneho tranzitu z Litvy cez Poľsko do SR pre manželský pár - občanov SR**. Dôvodom urgentného tranzitu bola naliehavá potreba inzulínu.

## 11. ZÁVER

Každý občan SR v zahraničí má nárok na konzulárne služby a ochranu bez ohľadu na skutočnosť, či sa zdržiava v zahraničí dlhodobo alebo krátkodobo a bez ohľadu na to, či SR v danej krajine má alebo nemá svoje diplomatické či konzulárne zastúpenie. Občania SR cestujúci do zahraničia sa nezriedka ocitnú v situáciách, ktoré nedokážu prekonať bez pomoci ZÚ. Úlohou konzulárnych orgánov je prijať v takýchto situáciách adekvátne opatrenia, ktoré postihnutým občanom umožnia stav núdze prekonať, a to včasne, profesionálne a empaticky. V prípade potreby, ak ide o ohrozenie bezpečnosti, zdravia či životov našich občanov, využíva konzulárna služba mechanizmus krízového manažmentu alebo možnosti vyplývajúce z medzinárodnej spolupráce.

Hodnotený rok 2020 bol aj z pohľadu konzulárnej služby veľmi špecifický, nakoľko po prvýkrát v histórii samostatnej SR čelila krízovej situácii, ktorá mala globálny charakter. Pandémia COVID-19 vyvolala **zvýšené nároky na poskytovanie konzulárnej ochrany občanom SR**, ktorí sa v čase jej vypuknutia a prvej fázy v jarých mesiacoch roku 2020 zdržiavali v zahraničí a ktorí vplyvom objektívnych okolností neboli schopní vyriešiť svoju zložitú situáciu vlastnými silami bez asistencie ZÚ.

**Aj v roku 2020 bol zaznamenaný vysoký záujem o konzulárne služby.** Výrazne znížená mobilita spôsobená pandémiou ani čiastočné obmedzenie činnosti ZÚ v dôsledku prijatých bezpečnostných a epidemiologických opatrení **nespôsobili významný pokles v počtoch podaní** v jednotlivých konzulárnych agendách, s výnimkou vízovej a pobytovej.

Naopak, zaznamenaný bol **zvýšený záujem o poskytovanie konzulárnych služieb prostredníctvom telefonických a elektronických podaní.** Vyžívanie elektronických konzulárnych služieb sa už dostalo do povedomia širokej verejnosti a práve krízová situácia, počas ktorej bolo potrebné regulovať počet klientov osobne prítomných v danom čase pri podávaní žiadostí v priestoroch ZÚ, preukázala potrebu elektronizácie konzulárnych služieb a funkčných rezervačných systémov.

Pandémia COVID-19 jednoznačne preukázala, že je potrebné **pokračovať v propagácii dobrovoľnej registrácie** občanov SR pred cestou do zahraničia prostredníctvom formulára na webovom sídle MZVEZ SR, **popularizácií funkcionalít a výhod bezplatnej mobilnej aplikácie „Svetobežka“** a **zintenzívňovaní interakcie s klientmi prostredníctvom sociálnych sietí a priamych kontaktov** v rámci šírenia osvetu o poslaní, kompetenciách a nástrojoch konzulárnej služby.